

Літаральна ўчора ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце культуры і мастацтваў была адкрыта аўдыторыя імя Уладзіміра Мулявіна (фота 5, 6). А 22 лютага Музей гісторыі тэатральнай і музычнай культуры — філіял Нацыянальнага гістарычнага — стаў багацейшым на 17 эскізаў касцюмаў, створаных мастачкамі Валянцінай Бартлавай і Галінай Крываблочки (фота 3). Аркушы, на адвароце якіх стаіць згода на пашыў строюў рукой Мулявіна, набыты пры спонсарскай дапамозе кампаніі-партнёра музея, прадставілі публіцы ў рамках супольнага праекта “Уладзімір Мулявін. Спад-

ЛЮТАЎСКІЯ СОЛА

чына вялікага маэстра” з Музеем музыканта ў Белдзяржфілармоніі і дзяржансамблем “Песняры”.

Выдатныя навіны прыйшлі і са Шчучыншчыны, дзе амаратры творчасці Чэслава Немэна знайшлі новыя артэфакты, звязаныя з яго юнацтвам на Беларусі. Усе яны пасля адпаведнай прафесійнай апрацоўкі папоўняць фонды клуба-музея Немэна ў яго родных Старых Васілішках. Пра гэта, дарэчы, чытайце на старонках 6 — 7 (фота 2, 4).

21 лютага адбылося ўшанаванне народнага артыста Беларусі, прафесара, дырэктара — мастацкага кіраўніка Заслужанага калектыва Рэспублікі Беларусь Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра краіны Міхаіла Фінберга. Падрабязна — на старонцы 2 (фота 1).

Таксама днямі ў беларускім кантэксце ўзнікла яшчэ адна зорка — з сусветнай поп-рок-сцэны. Лідар амерыканскага гурта “Aerosmith” Стывен Тайлер мае карані з беларускай зямлі. Аказваецца, ён унук брата пісьменніка Фларыяна Чарнышэвіча, што паходзіць з арэалу Клічаўшчыны і Бабруйшчыны. Раман Чарнышэвіча “Надбярэзінцы” зусім нядаўна пераклалі з польскай мовы на беларускую. Нагадаем: “К” напрыканцы 2016-га ўжо знаёміла сваіх чытачоў з фрагментамі твора, датычнымі беларускіх мясцін... Так, насычанай на падзеі, датычныя знакамітых музыкантаў, аказаўся люты! І гэта не кажучы пра аншлагавае вяртанне на мінскую сцэну культувага супольнага музычнага праекта “Народны альбом”... Карацей, перадвясновы культурны настрой такі, як у адной з “песняроўскіх” песень: “Калі побач нараджаецца музыка...”

Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА, Віталя РАКОВІЧА, Барыса КРЭПАКА і з архіваў “К”

Соцыум

З нагоды Міжнароднага дня роднай мовы, а таксама Тыдня роднай мовы, які ладзіць з 20 па 26 лютага Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа філіял Цэнтра даследаванняў Беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, “К” вырашыла задаць 7 пытанняў кіраўніку гэтай установы Ігару КАПЫЛОВУ. Наша сустрэча прайшла 21 лютага перад самым пачаткам “круглага стала” “Мова ў навуцы, адукацыі, заканадаўстве”, які ладзіўся інстытутам.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

7 пытанняў пра мову дырэктару Інстытута мовазнаўства

— Ігар Лявонавіч, наколькі Дзень роднай мовы, які святкуецца 21 лютага, значны для нас, беларусаў? Ці не з’яўляецца ён фармальным?

— Міжнародны дзень роднай мовы — надзвычай важнае свята для беларусаў. У найноўшай гісторыі дзяржаўнасць Беларусі налічвае толькі чвэрць стагоддзя. Мы маладая краіна, таму нацыянальная мова павінна іграць выключна важную дзяр-

жаваўтваральную ролю, паколькі яна з’яўляецца неад’емным аtryбутам незалежнасці краіны, фактарам кансалідацыі нацыі, галоўным элементам культуры і сімвалам нацыянальнай ідэнтыфікацыі. У сучасных умовах сусветнай глабалізацыі страта нацыянальнай мовы вядзе да страты нацыі, а страта нацыі, у сваю чаргу, вядзе да страты дзяржаўнасці. У сувязі з гэтым павінна іграць выключна важную дзяр-

нацыянальнай мовы з’яўляецца гарантам бяспекі краіны.

Так, з аднаго боку, сапраўды, гэты дзень можа ўспрымацца як фармальны. Многім хацелася б, каб папулярныя і развіццё беларускай мовы стал нашым штодзённым клопатам, а не толькі ў Дзень роднай мовы. А з іншага боку, вельмі добра, што ёсць такая дата, паколькі гэта дадатковая магчымасць звярнуць увагу на праблемы функцыянаван-

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ “КУЛЬТУРА” ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ.

Форум

Магчымасці — на максімум

У студзені сталі вядомыя імёны ўладальнікаў грантаў Прэзідэнта Беларусі на 2017 год. Сярод дзевяноста трох кіраўнікоў і спецыялістаў арганізацый навукі, адукацыі аховы здароўя прагучалі шаснаццаць прозвішчаў работнікаў культуры. “К” завяршае знаёміць чытачоў з сёлета ўзнагароджанымі (пачатак — у № 5, № 7).

Настасся ПАНКРАТАВА

Марыя ШАБАШОВА, дырэктар Гродзенскага абласнога тэатра лялек:

— Грант кіраўніка краіны прызначаны галоўнаму рэжысёру нашага тэатра Алегу ЖУГЖДУ на пастаноўку спектакля “Камедыя Юдзіфі”, які будзе прысвечаны 500-годдзю з часу выхаду першай друкаванай кнігі Францыска Скарыны. У тэатры ўпэўнены: пастаноўка будзе спрыяць захаванню нацыянальных духоўных традыцый і прагрэсіўнаму развіццю беларускай нацыянальнай культуры як неад’емнай часткі культуры сусветнай. Зараз ідзе падрыхтоўчы працэс, непасрэдна да рэпетыцый плануецца прыступіць у трэцім квартале.

Спектакль задуманы як даніна памяці нашаму знакамітаму земляку і як новая мастацкая інтэрпрэтацыя вядомага біблейскага сюжэта. Вобраз Юдзіфі на працягу стагоддзяў прыцягвае ўвагу мастакоў, кампазітараў і паэтаў. Стваральнікі спектакля — аўтар п’есы Сяргей Кавалёў, рэжысёр Алег Жугжда, мастак Ларыса Мікіна-Прабадзяк і кампазітар Віталь Лявонаў — на падставе скарынаўскага перакладу, з выкарыстаннем яго стылістыкі па-сучаснаму пераацэньваюць гісторыю падзвігу старазапаветнай гераіні. Нагадаем, што Сяргей Кавалёў з дадзеным матэрыялам стаў пераможцам у намінацыі “Сцэнічная ідэя” (для твораў, якія патрабуюць дапрацоўкі разам з тэатрам) у конкурсе “Францыск Скарына і сучаснасць”, што праводзіў Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі сумесна з Нацыянальнай бібліятэкай Беларусі і “Беларусбанкам”.

Пастановачная група распавядзе пра трагічныя адносіны Юдзіфі з асі-

рыйскім палкаводцам Алафернам, пра ўспрыняцце адважнага ўчынку сучаснікамі і наступнікамі. Драматызм падзей сівай даўніны дазваляе зразумець не толькі рэлігійную, але і псіхалагічную матывацыю паводзін біблейскіх герояў. Па меркаванні аўтараў, сказанне пра Юдзіфі — гэта ўніверсальны апавед пра сутыкненне чалавечага лёсу і няўмольнага рухавіка гісторыі, прагі асабістага шчасця і грамадзянскай абавязкаў.

Уладзімір ЗІНКЕВІЧ,

загадчык кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў:

— Навуковым саветам БДАМ ужо зацверджаны эскізы пяціўзроўневага вітража “Нараджэнне святла” для фае галоўнага вучэбнага корпуса нашай ВДУ. Аўтарамі эскізаў пад маім кіраўніцтвам і куратарствам выступаюць дыпломнікі кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва Настасся Пакіна і Міхаіл Субцэльны. Для студэнтаў праца не толькі цікавая, але і пачэсная, бо яны назаўжды звязуць свае імёны з алмазным матэрыялам. Аб’ект дастаткова маштабны і працаёмкі. Зараз дыпломнікі прыступілі да распрацоўкі кардонаў: вычэрчваюць у натуральным памеры школо, якое будзе на вітражы. Тых грошай, што нам выдаткавалі, хопіць на набыццё матэрыялаў.

Паводле задумкі, вітражы на кожным паверсе будуць сімвалічна адлюстроўваць вобразы таго ці іншага аддзялення. На першым пабачыце творчае абагульненне тэатральных муз. Другі паверх — адміністрацыйны, таму прастора будзе насычана кангламератам агульных эмацыйных рэчаў. Шкло на трэцім паверсе распавядзе пра графіку, на чацвёртым — пра жывапіс, на пятым — пра манументальнае мастацтва. Мяне радуе, што ў праекце не будзе традыцыйных сімвалаў, напрыклад, масак для тэатра ці палітры для жывапісу. Перад намі стаяла ідэя стварыць абстрактнае палатно, якое будзе адлюстроўваць пэўныя эмацыйныя становішчы праз колер, пластыку. Пры розным асвятленні — у залежнасці ад часу сутак — мазаічныя шкляныя карціны будуць набываць новае прачытанне.

Заканчэнне — на старонцы 7.

ня нацыянальнай мовы, правесці грамадскае абмеркаванне шляхоў іх вырашэння, прадманстраваць шырокай грамадскасці праз сродкі масавай інфармацыі набыткі і дасягненні ў сферы захавання нацыянальнай мовы.

— Не так даўно вялікія “баталіі” разгарэліся з нагоды ўвядзення Беларускай лацінкі ў назвах станцый метро на інфармацыйных матэрыялах. Ці няма наркавання на лацінку цяпер? Наколькі яе выкарыстанне важнае і апраўданае для замежных гасцей, якія прыбываюць у Мінск?

Заканчэнне — на старонцы 4.

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце “Белпошты” (пункт “Асфармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі”).

Віншаванне

Кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка павіншаваў народнага мастака Беларусі Івана Міско з 85-годдзем, паведамілі БелТА ў прэс-службе беларускага Лідара.

“Значным укладам у захаванне і развіццё айчыннага выўленчага мастацтва, папулярызаванню яго лепшых традыцый і дасягненняў стала Ваша плённая творчасць”, — гаворыцца ў віншаванні. Прэзідэнт адзначыў, што Іван Міско стварыў цэлую галерэю партрэтаў нашых вядомых сучаснікаў, а тэма космасу — адна з галоўных у яго работах.

“Шчырай павагі і ўдзячнасці заслугоўваюць Вашы талент, прафесіяналізм і грамадзянская адказнасць”, — адзначыў Аляксандр Лукашэнка.

Ствараць сябе і краіну ЖЫВЫМ СЛОВАМ

Лілія Ананіч, Ігар Карпенка і Павел Каранеўскі падчас прэс-канферэнцыі. / Фота аўтара

У Міжнародны дзень роднай мовы — 21 лютага — у прэс-цэнтры Дома прэсы адбылася прэзентацыя рэспубліканскага творчага конкурсу юных чытальнікаў “Жывая класіка”, які будзе праходзіць на працягу года ва ўсіх абласцях краіны.

Вольга РОПАТ

Падчас прэзентацыі праекта міністр інфармацыі Рэспублікі Беларусь Лілія Ананіч сказала, што ўжо тры гады запар у межах нацыянальнага свята — Дня беларускага пісьменства — праводзяцца абласныя творчыя конкурсы, дзе лепшыя ўдзельнікі чытаюць творы беларускіх класікаў. “У год 500-годдзя беларускага кнігадрукавання мы будзем больш плённа працаваць з нашай нацыянальнай літаратурай, а таксама з прапагандай кнігі і чытання. Такія праекты, дзе аб’ядноўваюцца намаганні дарослых і дзяржаўных устаноў, якія павінны клапаціцца пра развіццё нацыянальнай культуры, пра выхаванне пакалення, вядома, дадуць свой плён”, — падкрэсліла Лілія Станіславаўна.

Міністр адукацыі Рэспублікі Беларусь Ігар Карпенка адзначыў, што для пераможцаў конкурсу будучы вылучаны пецёўкі ў Нацыянальны дзіцячы адукацыйна-аздаравальны цэнтр “Зубраня”. А намеснік генеральнага ды-

рэктара ЗАТ “Сталічнае тэлебачанне” Павел Каранеўскі дадаў: “Мы запрасілі вядомых беларускіх артыстаў — Віктара Манаева, Таццяну Мархель, Анатоля Ярмоленку, — якія з задавальненнем будуць чытаць свае ўлюбеныя вершы. Мне хацелася б, каб на працягу ўсяго года людзі дзяліліся ў нашых групах у сацыяльных сетках са сваімі сябрамі вершамі або ўрыўкамі з любімых твораў беларускіх класікаў. У фінале падчас Дня беларускага пісьменства плануецца зладзіць канцэрт, дзе пакажуць выдатныя ўзоры чытання, а значыць — нашы класікі і мова жывыя”.

У конкурсе “Жывая класіка” будуць браць удзел вучні з 5 па 10 клас устаноў агульнай сярэдняй адукацыі і ўстаноў дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі. Так, першы этап пройдзе ва ўстановах адукацыі з 1 па 31 сакавіка, другі (раённы) — з 1 па 30 красавіка і абласны (Мінскі гарадскі) — з 1 па 31 мая. Па выніках трэцяга этапу лепшыя чытальнікі стануць удзельнікамі заключнага рэспубліканскага, які пройдзе падчас святкавання ў Полацку Дня беларускага пісьменства.

Заснавальнікі “Жывой класікі” — Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, “Саюз пісьменнікаў Беларусі” і “Сталічнае тэлебачанне”. Адкрыўся конкурс дэвізам “Чытаем шмат, чытаем разам, ствараем сябе і краіну!”

К

У рэпетыцыйнай зале Заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра краіны 21 лютага адбылося ўшанаванне з 70-годдзем яго кіраўніка Міхаіла Фінберга, народнага артыста Беларусі, прафесара. Зазначым, сёлета 30 гадоў творчай дзейнасці адзначае і сам аркестр.

Міністр культуры нашай дзяржавы Барыс Святлоў зачытаў віншаванне Прэзідэнта Беларусі ў адрас Міхаіла Фінберга. “Вы ўносіце вялікі ўклад у захаванне і развіццё лепшых музычных традыцый Беларусі, садзейнічаеце папулярызаванню нашай музыкі не толькі ў краіне, але і за яе межамі”, — гаворыцца ў віншаванні. Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што высокі прафесіяналізм Міхаіла Фінберга, выключнае майстэрства і самааддавае служэнне мастацтву заваявалі сэрцы шматлікіх паклоннікаў. “Слоў шчырай удзячнасці заслугоўвае Ваша работа па пошуку і

Прафесіянал!

Міхаіл Фінберг і Барыс Святлоў падчас віншавання маэстра. / Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

падтрымцы таленавітай моладзі, а таксама актыўная грамадская дзейнасць і ўдзел у важных сацыяльных праектах”, — агучыў словы Прэзідэнта міністр.

Таксама міністр культуры зачытаў віншаванне Фінбергу ад Кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Наталлі Качанавай.

“Народны артыст Беларусі Міхаіл Фінберг сваёй шматгадовай творчасцю паказвае прыклад высокага прафесіяналізму і працаздольнасці”, — пра гэта сказаў Барыс Святлоў, віншуючы маэстра. Таксама міністр уручыў Фін-

бергу дыплом “За ўклад у развіццё эстраднага музычнага мастацтва Беларусі” V Рэспубліканскага конкурсу “Нацыянальная музычная прэмія ў галіне папулярнай музыкі “Ліра”.

Міністр расправёў і пра сваё знаёмства з калектывам пад кіраўніцтвам Міхаіла Фінберга: у той час аркестр, які працаваў у мінскім цырку, дзякуючы маэстра стаў лепшым у сістэме цыркаў ЛЕССР па сваім майстэрстве.

Наогул, зазначыў Святлоў, пра калектыв і яго кіраўніка багата ўражанняў: сярод та- ких Барыс Уладзіміравіч на-

зваў рэпетыцыі калектыву на “Славянскім базары ў Віцебску”. Паводле слоў міністра, ці не штодня Міхаіл Фінберг трымае своеасаблівую справаздачу аб творчай, канцэртнай і праектнай дзейнасці калектыву.

Дарэчы, адзін з найбліжэйшых маштабных планаў — выкананне падчас адкрыцця Нацыянальнага фестывалю беларускай песні і паэзіі “Маладзечна-2017” новай праграмы з 38 твораў да 135-годдзя народных пэстаў Беларусі Янкі Купалы і Якуба Коласа (нагадаем: “К” пісала пра яе прэс-прэзентацыю). Гэта як вядомыя рэчы ў абноўленых аранжыроўках, так і тыя, што выконваліся хіба некалькі разоў. Фінберг адзначыў: “Праграма гатовая, але будзе прадстаўлена шырокай публіцы толькі на фэсце ў Маладзечне: на пачатку чэрвеня”. А ў складзе яе выканаўцаў — 10 салістаў аркестра, у тым ліку маладых спевакоў.

Ну а на сцэне юбілеі калектыву і яго кіраўніка адзначаць падчас традыцыйнага мастацкага праекта “Шлягеры на ўсе часы” з 20 па 23 сакавіка ў Белдзяржфілармоніі.

К

Фільм “Сляды на вадзе” створаны да юбілею беларускай міліцыі і задумваўся як гераічная сага. Гэтая акалічнасць была вызначальнай пры выбары сюжэта і пабудове вобразнага ладу.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Дзея адбываецца ў заходняй частцы Беларусі непасрэдна пасля заканчэння вайны. Як вядома, вайна людзей лепшымі не робіць. Хістанне на мяжы жыцця і смерці не спрыяе маральнасці і сумленнасці, а звычайна вырашае ўсе праблемы, што ўзнікаюць, праз гвалт не сыходзіць з надыходам мірных дзён. Ёсць нават тэрмін такі — ваенны (ці пасляваенны) сіндром. А пасляваенны бандытызм крывадушны вылучаюць як асобную з’яву злачыннага шэрагу. Праваахоўнікам ва ўмовах такому экстрэму даводзіцца несалодка. Каб прымусяць людзей вярнуцца ў прававое поле, навучыць зноў паважыць закон і трымацца маральных норм, яны мусяць ісці, як прынята казаць, на непапулярныя меры, скарыстоўваць гвалт супраць гвалту. Бо на добры лад не атрымаецца. І хоць праваахоўнікі рэальна рызыкуюць атрымаць кулю ў адказ, яны не маюць ні маральнага, ні юрыдычнага права выходзіць за межы законнасці і сумлення. Сітуацыі не пазайздросціш. Пра гэта, уласна кажучы, і распавядае фільм.

Заходнебеларускае мястэчка паблізу з польскай мяжой. Жыхароў тэрарызуюе банда, што хаваецца ў навакольных лясах. Узброеныя асобы займаюцца рабаваннем і забойствамі, але фактычна ваююць супраць сацыяльнага ладу, што ўсталяваны на вызваленай землі, забіваюць прадстаўнікоў улады і тых, хто ўладу падтрымлівае. І вось тут першая энсавая нестыкоўка. Бандытызм

Рэальнасць і лабірынт

Падчас прэміі прэміяююць міністр унутраных спраў Ігар Шуневіч і першы намеснік міністра культуры Ірына Дрыга. / Фота Аліны САВЧАНКА

Інтэрактыўны падчас прэміі. / Фота аўтара

можа быць спантаным, а каб неяк вырліць з лабірынта найцяжэйшым. У выніку пры някепскай рабоце акцёраў, вельмі ўдалых асобных сцэнах, пры дакладным узаўважэнні атмасферы пасляваеннай заходнебеларускай глыбінкі нават рэальны гераізм міліцыянераў у фільме глядзіцца не вельмі пераканаўча, бо падзвігі здзяйсняюцца ў варунках, якім не даеш веры.

Ды і персанажы дзеі падаюцца не ўзятымі з жыцця, а запазычанымі ў іншых фільмах. Так, напрыклад, галоўны станоўчы герой — звольнены з войска афіцэр-франтавік, што прышоў працаваць у міліцыю, — вельмі нагадвае Шарапава з “Месяца сустрэчы змяняць нельга”. Не вызначаецца арыгінальнасцю і любоўны трохкутнік, у якім за- дзейнічаны станоўчы герой, галоўны нягоднік і свавольная мясцовая жанчына. Але, нягледзячы на ўсё сказанае,

каб неяк вырліць з лабірынта найцяжэйшым. У выніку пры някепскай рабоце акцёраў, вельмі ўдалых асобных сцэнах, пры дакладным узаўважэнні атмасферы пасляваеннай заходнебеларускай глыбінкі нават рэальны гераізм міліцыянераў у фільме глядзіцца не вельмі пераканаўча, бо падзвігі здзяйсняюцца ў варунках, якім не даеш веры.

Ды і персанажы дзеі падаюцца не ўзятымі з жыцця, а запазычанымі ў іншых фільмах. Так, напрыклад, галоўны станоўчы герой — звольнены з войска афіцэр-франтавік, што прышоў працаваць у міліцыю, — вельмі нагадвае Шарапава з “Месяца сустрэчы змяняць нельга”. Не вызначаецца арыгінальнасцю і любоўны трохкутнік, у якім за- дзейнічаны станоўчы герой, галоўны нягоднік і свавольная мясцовая жанчына. Але, нягледзячы на ўсё сказанае,

фільм можа мець поспех у глядачоў і аб’ектыўна спрыяць прэстыжу прафесіі праваахоўніка.

...Мне вельмі спадабалася прэзентацыя фільма. На ўваходзе ў кінатэатр “Масква” і на яго лэсвіцах урачыста стваралі міліцыянеры ў параднай форме. Іграў міліцэйскі аркестр. У фае было абсталявана са студыйнага рэківіту рабочае месца следчага райаддзела міліцыі пасляваеннай пары. Можна было патрымаць у руках зброю, пякучы потым бачылі на экране. Маладыя хлопцы з вайскавай выпраўкай дэманстравалі ўніформу супрацоўнікаў органаў унутраных спраў за розныя перыяды гісторыі. Былі святочныя настроі і адчуванне падзеі. І падзея насамрэч была. Фільм дае падставы для роздуму і пра гісторыю, і пра формы яе адлюстравання ў мастацтве.

К

Газета КУЛЬТУРА ШТОТЫДНЕВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАУ. **Адказны сакратар** — Юрый КАРПЕНКА. **Рэдактары аддзелаў:** Надзея ВУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАДІГІН, Ілья СВІРЫН; **аглядальнікі рэдакцыі:** Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Настася ПАНКРАТАВА, Аліна САУЧАНКА, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты:** Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Алег КЛІМА, Алена ЛЯШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; **карэспандэнт** — Вольга РОПАТ; **мастацкі рэдактар** — Наталля ОВАД; **карэктар** — Мая ХУТКОВА.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэзюмуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

“Культура”, 2017. Наклад 4 304. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падапісана ў друку 24.02.2017 у 18.00. Замова 533. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Праект “Стол”, які прадставіць Беларусь на 57-м Венецыянскім біенале, яшчэ амаль ніхто не бачыў, але асуджаюць яго ўжо вельмі ахвотна. Што ні кажы, вынік конкурсу на стварэнне куратарскай канцэпцыі Нацыянальнага павільёна і сапраўды быў нечаканы. Прадстаўляць краіну на буйным форуме сучаснага мастацтва даручана аўтару, які раней ніякім чынам з апошняй не асацыяваўся, — жывапісцу Раману Заслонаву. Пра тое, як і чаму ён выбіўся ў лідары, мы гутарым з камісарам беларускага павільёна Наталляй ШАРАНГОВІЧ.

Наталля Шаранговіч.

Ілья СВІРЫН

— Якім чынам выбіралі пераможцу? Як гэта адбывалася чыста працэсуальна?

— Працэдура звычайная. Журы, у склад якога уваходзяць прадстаўнікі вядучых арт-інстытуцый і творчых саюзаў, крытыкі ды мастацтвазнаўцы, абмяркоўвае дасланыя на конкурс праекты, затым адбываецца адкрытае галасаванне па кожным з іх, а потым свайго кшталту другі тур, калі выбіраюць ужо сярод лідараў. Зазвычай усе гэтыя стадыі суправаджаюцца даволі бурлівымі дыскусіямі.

Апярэджваючы вашы пытанні, хачу адразу закрантаваць увагу на дзвюх акалічнасцях. Па-першае, усе заяўкі выносіліся на разгляд журы як ананімныя: імёны куратараў яго члены не ведалі. Між іншым, сёлета іх часам нават было немагчыма ўгадаць — што ўвогуле не зусім характэрна для нашай арт-прасторы, дзе пачырк кожнага зазвычай пазнавальны. Па-другое, магчымасць кагосьці “не заўважыць” цалкам выключалася: журы падрабязна абмяркоўвала кожны з 18-ці пададзеных праектаў.

— Ці моцнай была канкурэнцыя?

— Летась дыскусіі былі куды больш ажыўленыя, журы літаральна разрываўся паміж некалькімі лідарамі, і праект “Архіў сведкі вайны” вырваўся ў пераможцы з перавагай усяго ў адзін голас. Сёлета такога не назіралася: прапанова Рамана Заслонава значна апярэдзіла астатнія. За яе прагаласавалі амаль усе.

— Як бы вы ахарактарызавалі агульны ўзровень праектаў?

— Шчыра кажучы, было адчуванне, што некаторыя з іх рабіліся фармальна, спехам. У некаторых праектах нават не былі названы ўдзельнікі, некаторыя па сваёй сутнасці з’яўляліся проста выставамі — хаця біенальны фармат, без сумневу, прадугледжвае пэўны канцэптальны складнік. Альбо такая сітуацыя: ідэя выдатная, але... яе рэалізацыя патрабуе не аднаго месяца напружанай працы. Гэта тычыцца, напрыклад, прапановы Паўла Вайніцкага і Алены Златкавіч даць магчымасць беларускім маста-

кам па шкле зрабіць свае творы на слынных венецыянскіх мануфактурах. Праект “Муранемана” надзвычай цікавы, і таму журы рэкамендавала яго ўжо на наступны біенале. Калі, вядома, удасца знайсці магчымасці ўвасаблення...

У сваю чаргу, заяўка Заслонава выгодна адрознівалася ўжо хаця б тым, што яна суправаджалася самім творам, хай і ў незавершаным выглядзе: не голая ідэя, але гатовы прадмет для ацэнкі і абмеркавання. Разам з цікавай канцэпцыяй і арыгінальнай візуальнай мовай, гэта дазволіла выскачыць у лідары таму мас-

даведнік. І таму я не бачу нічога заганага ў тым, што куратары нараджаюцца менавіта з ліку творцаў — асабліва калі яны здатныя выкрышталізоўваць глыбокія ідэі. Урэшце, задам пытанне ў адказ: а што, хіба нехта мае маральнае права забараніць мастаку, які адкрыў у сабе здольнасці куратара, падаць заяўку на конкурс? Можна, для такога выпадку варта ўвесці адмысловыя абмежаванні?

— Ужо не першы год гучаць прапановы запрасіць вядомага куратара з-за мяжы. Маўляў, ён бы здолеў ацаніць, хто чаго варта “па гамбургскім рахунку”...

— У конкурсным палажэнні Міністэрства культуры нідзе не гаворыцца, што заяўкі могуць падаваць адно куратары з Беларусі. Адпаведна, нішто не перашкаджала і замежніку паспытаць сябе ў гэтай ролі — вядома, у тым выпадку, калі сваю ідэю ён будзе на беларускім матэрыяле, бо

наведвальнікаў будучы траціць час на спецыяльную выправу ў наш павільён некуды вельмі далёка.

— Гучыць не надта суцэльна...

— Але гэта так. Калі мы са шчырым запалам дэбютавалі на біенале, многім здавалася, быццам Беларусь у Венецыі чакаюць з распрасцёртымі абдымкамі. Як паказаў досвед гэта, насамрэч не зусім так. Раней мы не ўяўлялі, колькі розных цяжкасцяў нам давядзецца перадолець пры арганізацыі павільёна.

— Напрыклад, якіх?

— Найперш гэта разнастайныя ўзгадненні з мэрыяй і дырэкцыяй біенале — акурат цяпер мы імі, дарэчы, і займаемся. Павільён можа быць адкрыты толькі пасля атрымання згоды аднаго з афіцыйных архітэктараў Венецыі. Больш за тое, зацвярджаць неабходна нават банеры, якія размяшчаюцца на вуліцы, — яны маюць без-

домы і, здавалася б, цалкам сфармаваны творца вырашаны прадэманстраваць сваё новае аблічча.

— Асноўная частка праекта — відэа працягласцю недзе ў паўгадзіны, — апавядае Раман Заслонаў. — Удзел у яго стварэнні ўзялі больш за трыццаць чалавек — акцёры, асвятляльнікі, гукааператары... Эпізоды плаўна пераходзяць адзін у другі, уцягваючы ў гэты вір і глядача, а ўрэшце зліваюцца ў адну суцэльную дзею, якая не мае ні пачатку, ні канца. У цэнтры ўвагі, зразумела ж, стол — і як месца дзеяння, і як своеасаблівага метафара, якая адлюстроўвае ход чалавечага быцця. Больш за тое, стол — гэтым разам ужо фізічны — стане асноўным элементам галоўнай залы павільёна, прычым маршрут пабудаваны такім чынам, каб наведвальнік быў вымушаны сесці за яго ды ўжо з гэтай пазіцыі

аб’ядноўвае. Мы паспрабуем гэта засведчыць.

— Наколькі я разумею, праект узнік незалежна ад конкурсу?

— Натуральна! У маёй практыцы наогул ніводзін твор не рабіўся спецыяльна з нейкай канкрэтнай нагоды. Фільм ствараўся цэлы год, а затым мы адразу распачалі працу над новымі відэапраектамі. Адзін ужо на стадыі здымак, другі пакуль рыхтуецца...

— Іншыя ўдзельнікі праекта “Стол” Віктар Лабковіч і Сяргей Тальбаў да сьоль былі вядомыя як стваральнікі масавага тэлепрадукту...

— Але найперш гэта сапраўдныя прафесіяналы — і да таго ж мае добрыя сябры. Іх унёсак надзвычай важны: мастаку, які прызываўся працаваць з дзвюхмернай прасторай, не так і лёгка было б пераключыцца на стварэнне відэа ды аджуаць гэты фільм самастойна.

— Як размяркоўваліся вашы ролі ў праекце?

— Сцэнарый напалову мой, напалову Сяргея Тальбава, рэжысёр — ён жа, а прадзюсарам выступіў Віктар Лабковіч. Зрэшты, гэтыя ролі трохі ўмоўныя, бо ў нас не было строгага падзелу на функцыі. Творчы працэс заўсёды адбываўся супольна, мы несупынна абменьваліся ідэямі.

— Нацыянальны павільён прадугледжвае адказную рэпрэзентатыўную місію. Якое ўражанне па Беларусі у наведвальніка, скажам, з Малайзіі пасля знаёмства з вашым праектам?

— Не ведаю. Прагназаваць і мадэляваць глядацкія ўраджанні — справа нядзядзечная. Часам ты прадбачыш адно, а атрымліваецца ўсё зусім інакш, бо “цвік праграмы” раптам выяўляецца нікому не цікавым, але выстрэльвае нешта іншае. Таму рэакцыю публікі мы даведаемся толькі пасля адкрыцця. Што да прадстаўлення краіны... Наш праект не надта адпавядае тым тэндэнцыям, якія пануюць у беларускай арт-прасторы, але пры гэтым адлюстроўвае менавіта айчынную гісторыю культуры ды яе пазнавальныя героі. Мне хацелася б давесці, што спосабы выяўлення той або іншай тэмы альбо аб’екта ў сучасным мастацтве могуць быць вельмі розныя, часам зусім нечаканыя.

— Вы ўжо працяглы час жывяце за мяжой. Як бы вы ацанілі свой твор з пазіцыі тамтэйшага арт-істэблішменту?

— Мастак не здатны сам адэкватна ацэньваць тое, што ён робіць, яму заўсёды трэба меркаванне збоку. Таму яшчэ на стадыі працы я паказваў гэтае відэа вельмі сур’ёзным куратарам з Францыі і Польшчы, ім зацікавіліся на прадмет набыцця буйных калекцыянераў. У Беларусі фільм бачыла зусім мала людзей, і мы схільныя захоўваць гэтую інтрыгу да апошняга. Першы афіцыйны паказ — у Венецыі, усіх запрашаю!

Карцін не будзе! або “Стол” паміж Арсеналам і Джардзіні

павільён жа мае статус нацыянальнага. Паўтаруся яшчэ раз: конкурс быў адкрытым, і нацыянальнасць альбо афіцыйны статус заяўшчыкаў не мелі ніякага значэння. А тым людзям, якія нас крытыкуюць і лічаць, што ведаюць, “як лепей”, я магу задаць толькі адно пытанне: прабачце, а чаму мы не атрымалі вашых прапановаў?

— Адно з самых няпростых пытанняў — выбар і арэнда адэкватнай лакацыі для выставачнага праекта. Ці вядома ўжо, дзе ў Венецыі з’явіцца “беларускі куток”?

— Так, акурат нядаўна мы вызначыліся з памяшканнем. Некалькі варыянтаў былі падабраныя яшчэ раней, але канчатковая пэўнасць з’явілася толькі пасля выбару куратара — мы ж не маглі ведаць, якой прасторы патрабуе яго праект. Прыкладам, для Рамана Заслонава было прынцыповым, каб памяшканне мела некалькі пакояў.

Павільён размесціцца недзе на шляху паміж Арсеналам і Джардзіні — тымі біенальнымі лакацыямі, якія магнетызуюць арт-турыстаў з усяго свету. Гэта важная акалічнасць, бо не варта цешыцца надзеяй, што шмат

Раман Заслонаў.

назіраць за тым, што адбываецца за сталом на экране.

Другая зала — невялічкая 12-метровая каморка — гэта свайго кшталту схованка перажыванняў і ўспамінаў. Цэнтральны вобраз праекта будзе змешчаны і туды, гэтым разам у якасці арт-аб’екта. Інсталцыя павінна падтрымліваць атмасферу фільма.

— Літаральна да апошняга моманту вы ўспрымаліся як прадстаўнік таго мастацтва, якое за мяжой называюць “fine”, а не “contemporary”. Што вас прымусіла паспрабаваць сябе на зусім іншай ніве?

— Для мяне гэты крок быў цалкам натуральным, хаця я вельмі перажываў, хвалюючыся за якасць вынікаў. Зразумела, збоку можа скласціся ўражанне, нібы ў маім жыцці такая інавацыя адбылася спантанна ды выпадкова. Але насамрэч яно не зусім так. Проста у творчасці далёка не ўсё становіцца бачным і ўвасабляецца ў нейкі матэрыяльны прадукт. Да гэтага праекта мяне вялі гады развагаў, сумневаў, эскізаў... І зусім не выпадкова я прыйшоў да такога спосабу самавыяўлення, як відэа. Вядома, гэты від мастацтва істотна адрозніваецца ад класічнага жывапісу, у якім я прызываўся працаваць, але, разам з тым, іх нешта

■ ■ ■
Мастак і ўжо без пяці хвілін куратар Раман ЗАСЛОНАЎ намерыўся ні ў якім разе не раскрываць канкрэтныя дэталі свайго праекта да моманту адкрыцця павільёна, і, апавядаючы пра ўласную задуму, старанна ўнікаў “спойлераў”. Але з яго словаў можна зразумець самае важнае: на біенале паедуць зусім не тыя карціны, якія ў Парыжы называюць салоннымі без усялякіх дрэнных канатацый. Даўно вя-

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

— Усё новае звычайна прымаецца з вялікай асцярогай. Лацінка таксама. На тое было некалькі прычын. Па-першае, гэта слабая інфармаванасць грамадства ў пытанні: “Чаму выбраны такі варыянт лацінкі, а не англійскай, да якога больш прызвычаліся?” Па-другое, на жаль, сучасная школьная праграма не прадугледжвае ніводнага ўрока, прысвечанага беларускай лацінцы. А між тым гэта важны этап і ўнікальная з’ява ў гісторыі беларускага пісьма.

Што да замежных турыстаў, дык Чэмпіянат свету па хакеі паказваў, што госці добра арыентаваліся ў нашай сталіцы. Да нас прыехалі ў асноўным прадстаўнікі еўрапейскіх краін, для якіх беларускі варыянт лацінкі абсалютна зразумелы. Прайшоў час — і, па-мойму, нашы грамадзяне таксама прывыклі да лацінкі ў метро. Гэта заканамерны працэс. Упэўнены, што нацыянальная мова, нацыянальная лацінка маюць важнае значэнне для папулярнасці краіны ў вачах замежнікаў — гэтак жа як і нацыянальная кухня, нацыянальная архітэктура і нацыянальныя традыцыі.

— 3-га красавіка ў Інстытуце мовазнаўства распачнецца праца курсаў “Беларуская мова”. Навошта яны ствараюцца і ці не будзе гэта выглядаць канкурэнцый адносна іншых моўных курсаў накіраваных на “Мова нано-ва”? І як вы ўвогуле ставіцеся да таго, што падобныя курсы пачалі ў нас з’яўляцца?

— У нас адкрываюцца не адкацыйныя, а навукова-асветніцкія курсы, мэтаі якіх з’яўляецца папулярнасць беларускай мовы. Ужо ў першыя дні пасля з’яўлення аб’явы аб курсах на сайце інстытута да нас патэлефанавала многа людзей з просьбай запісаць іх у спіс слухачоў. Мы ні ў якім разе не імкнемся стаць канкурэнтамі іншых курсаў. Лекцыі будуць чытаць акадэмічныя навукоўцы, якія ў папулярнай форме падзяляцца сваім досведам даследавання беларускай мовы. Думаю, наведвальнікам курсаў будзе цікава даведацца пра паходжанне прозвішчаў жыхароў Беларусі і назваў населеных пунктаў, некага за-

7 пытанняў пра мову дырэктару Інстытута мовазнаўства

цікавіць этымалогія як навука пра паходжанне слоў, а нехта будзе ў захапленні ад лексічнага багацця старабеларускіх помнікаў. Таксама камусьці прыйдзеца даспадобы саквітае беларускае слова, захаванае ў народных гаворках, а хтосьці захавае атрымаць дадатковую інфармацыю аб сучасных нормах беларускай літаратурнай мовы.

— Беларуская мова сёння гучыць у транспарце, у рэкламе, з вуснаў моладзі (хоць і значна менш, чым руская). Але якія паўстаюць псіхалагічныя аспекты выкарыстання дзвюх моў у маўленні аднаго чалавека?

— Чым больш моў ведае чалавек, тым больш адукаваным і развітым ён з’яўляецца. Праблема заключаецца ў тым, што беларуская мова не гучыць у сям’і. А таму дзіця не засвойвае нацыянальную мову ў першыя гады свайго жыцця. А выхаванне на нацыянальнай мове павінна пачынацца з сям’і, прадаўжацца ў дзіцячым садку, затым у школе. Калі гэта будзе паступова бесперапынна працэс, моўнае пытанне не будзе выклікаць псіхалагічны дыскамфорт. У нашых умовах праблема ўскладняецца яшчэ і тым, што беларуская і руская мовы блізкароднасныя.

— Як вы лічыце, ці варта ўводзіць даплату настаўнікам, якія выкарыстоўваюць мову пры выкладанні матэматыкі, хіміі, фізікі, прыродазнаўчых дысцыплін? І таксама для кіроўцаў, міліцыянераў, рабочых? Наколькі апраўдана падобная тактыка і ці прынясе яна, на вашу думку, станоўчы вынік: гэта значыць, ці стануць людзі больш размаўляць на беларускай мове?

— Лічу, што варта. Па-першае, на сённяшні дзень не хапае вучэбна-метадычнай літаратуры для настаўнікаў, якія выкладаюць прыродазнаўчыя дысцыпліны, фізіку, матэматыку па-беларуску. Па-дру-

Ігар Капалю. / Фота Юрыя ЧАРНЯКЕВІЧА

гое, у нас ніводна вышэйшая навуковая ўстанова не мае беларускамоўных аддзяленняў па гэтых дысцыплінах. Таму настаўнікі, якія выкарыстоўваюць беларускую мову на ўроках, робяць вялікую дадатковую работу. Адпаведна, усё гэта павінна дадаткова аплатацца.

Акрамя таго, у сённяшнім прагматычным грамадстве размовы пра неабходнасць захавання мовы не заўсёды маюць эфект, а дадатковая аплата кіроўцам, міліцыянерам, рабочым на дадзеным этапе паслужыла б надзвычай дзейным стымулам. Паступова, крок за крокам, нацыянальная мова стала б успрымацца як натуральная, жыццёва неабходная. Такі падыход з боку дзяржавы трэба успрымаць абсалютна нармальна, як неабходнасць захавання нацыянальнай дзяржаўнай мовы і ні ў якім разе не як дыскрымінацыю рускай мовы. Сёння рускай мове нічога не пагражае, за ёй вялікая дзяржава са сваёй багатай культурай і літаратурай. А стан беларускай мовы — гэта клопат і адказнасць толькі Беларусі.

— Ці існуе ў Беларусі які-небудзь орган, які даглядаў бы за тым, каб у рэкламе, у назвах вуліц, у надпісах на спажывецкіх таварах была выкарыстана нарматыўная беларуская мова, без памылак і парушэнняў? І што рабіць, калі заўважыш памылкі ў тэксце, асабліва —

на лекавых прэпаратах? Бо ад падобных памылак часам залежыць і чалавечае жыццё...

— Інстытут мовазнаўства даўно ініцыюе стварэнне дзяржаўнай службы, якая пільна сачыла б за нормамі абедзвюх дзяржаўных моў. Тым больш падобны сусветны вопыт ужо ёсць. Інстытут мовазнаўства гатовы такія абавязкі ўзяць на сябе. У нашых грамадзян узнікае многа нараканняў на рэкламу, дапускаецца вялікая колькасць памылак у рэкламных тэстах. Але для ажыццяўлення кантролю за рэкламай павінна быць адпаведная нарматыўная база. Напрыклад, для ажыццяўлення абавязковай ацэнкі рэкламных тэстаў неабходна ўнесці змены ў Закон Рэспублікі Беларусь ад 10 мая 2007 года № 225-3 “Аб рэкламе” і пастанову Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 12 лістапада 2007 года № 1497 “Аб рэалізацыі Закона Рэспублікі Беларусь “Аб рэкламе” і ў іншыя нарматыўныя прававыя акты.

— Бібліёбус ці бібліюбус? “Прыорбанк” ці “Прыёрбанк”? Моладзевы ці маладзёжны? Білеты ці квіткі? Якія варыянты слухныя? І як вы ставіцеся да таго, што падобныя варыянтныя формы сёння актыўна ўжываюцца ў асяроддзі моладзі?

— Усе гэтыя пары слоў розныя. Адносна першай узнікае праблема

арфаграфічнай нормы. Паводле сучасных арфаграфічных норм беларускай мовы спалучэнне “іо” пад націскам павінна перадавацца праз “іё”, значыць трэба пісаць “бібліёбус”. Калі ж у каго-небудзь узнікаюць нездаровыя асацыяцыі, можна парэкамендаваць больш працаваць над павышэннем агульнай культуры. А ўвогуле нядарна было б ужываць іншы адпаведнік гэтай назвы, напрыклад “аўтабібліятэка”.

Выбраць правільны варыянт з пары “Прыорбанк” — “Прыёрбанк” дапаможа паходжанне назвы. Калі гэтая назва ўзнікла ў выніку скарачэння пачатковых частак слоў, то паводле Закона аб правах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі напісанне “Прыорбанк” дапушчальнае па аналогіі з “РІВШ” (Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы) або “ТЮГ” (Тэатр юнага гледача). У іншым выпадку напісанне літары “і” пасля “р” не адпавядае арфаграфічным нормам.

А вось варыянты “моладзевы” і “маладзёжны” маюць права на ўжыванне. Утвораны яны ад аднаго слова “моладзь”, але па розных словаўтваральных мадэлях. Абодва варыянты адлюстраваны ў новым выданні “Тлумачальнага слоўніка беларускай літаратурнай мовы”, які быў прэзентаваны 22 лютага ў Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Якуба Коласа НАН Беларусі.

Значэнні слоў “білет” і “квіток” часткова супадаюць: абодва яны абазначаюць “дакумент, які дае права карыстацца чым-небудзь”. Акрамя таго, слова “білет” мае значэнні “дакумент, які сведчыць аб прыналежнасці каго-небудзь да палітычнай або грамадскай арганізацыі” і “лістак з пытаннямі да таго, хто прымае экзамен, іспыт”. А слова “квіток” мае значэнні “чэк”, “квітанцыя, распіска”.

На дадзеным этапе развіцця мовы лексічная варыянтнасць цалкам заканамерная з’ява. Мова — жывы арганізм. Ён развіваецца па сваіх законах. На пэўных этапах функцыянавання мовы існуюць варыянты, а ў яе носбітаў ёсць права выбару таго або іншага варыянта. Акрамя таго, лексічная сінанімія з’яўляецца сведчаннем багацця мовы.

Выстава, што зараз працуе ў сталічнай галерэі “Дом карцін”, для нашай культурнай прасторы беспрэцэдэнтная. Яна не камерцыйная і не ідэалагізаваная. Не прымеркаваная да нейкай падзеі ці гадавіны, не з’яўляецца сродкам прыхаванай рэкламы, якая працуе на імідж дабрадзея-спонсара. Яна не мае і канцэпцыі. Гэта проста выстава.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Арганізатары скарысталі амерыканскі досвед. У 1978 годзе ў Нью-Ёрку зладзілі экспазіцыю, на якую кожны чалавек мог прынесці свой твор, больш дакладна — рэч, якую ён сам лічыць вартай называцца творам мастацтва. Падкрэсліваю, кожны мінак, а не толькі той, хто мае статус мастака паводле адукацыі альбо прафесійнага занятку. Не было ніякай цензуры. Адзіная ўмова — твор мусяць пралезці ў дзверы галерэі. І яшчэ: творы прымалялі толькі ў вызначаны часавы адрэзак. Не раней і не пазней. Час прыёму скончыўся, дзверы галерэі зачыняюцца. Хто не паспеў, той спазніўся. Хто ўплішчыўся ў вызначаны час,

Эстэтычны эксперымент

Фрагмент экспазіцыі ў “Доме карцін”. / Фота аўтара

той гарантавана бачыў сваю рэч у экспазіцыі. Такімі ж прынцыпамі кіраваліся і арганізатары мінскай выставы.

У выніку атрымалася экспазіцыя, у якой 661 рэч. Гэта творы дыпламаваных мастакоў, што ўжо засведчылі сваю творчую самасць; аматараў традыцыйнага дэкаратыўнага мастацтва з немалым прафесійным досведам; студэнтаў і наву-

чэнцаў, якія прынеслі свае курсавыя работы; выхаванцаў дзіцячых мастацкіх студый; людзей сталага ўзросту, каму не выпала стаць мастакамі, але на знак юнацкай мары яны свой вольны час аддаюць маляванню і заняткам жывапісам. І яшчэ — опусы людзей насамрэч выпадковых, якім усё адно, што рабіць, абы на людзях красавацца.

Экспазіцыя зроблена так, каб работы прыблізна аднаго інтэлектуальнага класа, адной ступені прафесійнай дасведчанасці аўтараў кампанаваліся ў адзін блок. Такім чынам атрымліваецца нібыта некалькі выстаў у адзінай, не падзеленай візуальна на сегменты прасторы. Выстава гэта цікавая найперш наяўнасцю інтрыгі. Той, хто больш-менш ары-

ентуецца ў культурнай сітуацыі, хто ведае почырк і сэнсавыя дамінанты творчасці нашых знакамітых мастакоў, можа лёгка ўявіць, з чаго будзе складацца персаналія кожнага з іх. Змест і вобразны лад групавых і рэспубліканскіх выстаў таксама вылічыць няцяжка. А вось што прыцягне ў выставачную залу чалавек “з вуліцы” — гэта вялікая таямніца. Як спяваў Уладзімір Высоцкі, “этот Фишер ни за что не сможет отгадать, чем буду я ходить”.

Выстава засведчыла і адлюстравала той факт, што інфармацыйнае поле, у якім існуе паспаліты чалавек (не кажучы ўжо пра прафесіяналаў), значна пашырылася ў параўнанні з эпохай, што па гістарычных мерках скончылася зусім нядаўна. На выставе прысутнічае мастацтва, якое успрымаецца як водгулле брутальнага сац-арту мяжы 1980—1990-х; практыкаванні ў гламурна-эратычным стылі, этнаэкзотыка, абстрактны жывапіс — з рысамі канцэптualityнасці і цалкам спантанна, апалагетыка сюррэалізму, гіперрэалізму, класічнаму поп-арту, следванне традыцыям рэалістычнага пейзажу, натуральны інсіт і ягоныя версіі ў выкананні

людзей з урбанізаванай свядомасцю. Зразумела, што дылетант і адмысловец адну і тую справу зробіць па-рознаму. Жывапіс у экспазіцыі пераважае, ёсць графіка, фота. Найменш прадстаўлена скульптура, але ўзорамі, якія і на прафесійнай выставе глядзеліся б някепска.

Калі пры характарыстыцы гэтай выставы карыстацца вядомым выслоўем скульптара Сяргея Каненкава “Мастацтва — месца не агароджанае, і кожны туды пнецца...”, дык яна выглядае як агрэсіўная авантура, скіраваная супраць усталяваных норм эстэтыкі. Не павінны дылетанты і прафесіяналы выстаўляцца побач. Каманды рознай класнасці гуляюць у розных лігах. Гэта калі падыходзіць да мастацтва з жорсткімі крытэрыямі рамяцтва і інтэлекту. Аднак мастацтва, творчасць у шырокім сэнсе выконваюць яшчэ і функцыі сацыяльнай тэрапіі. Мноства людзей бяруцца ў вольны час за аловак і пэндзаль, каб выйсці за межы побытавай завядзёнкі, надаць жыццю эстэтычны імпульс. Для іх магчымаць выстаўка побач з прафесіяналамі — свята. А ў тых, мяркую, ад гэтага карона з галавы не зваліцца...

Кампаратывізмам называюць метада параўнальнага вывучэння сувязей паміж рознымі відамі мастацтваў, знаходжанне пэўных паралелей у разнастайных мастацкіх з’явах і адначасова адрозненняў паміж імі. Патрэбу ў спецыялістах, якія валодаюць такой метадалогіяй, прадывкавала сама практыка развіцця сучаснага мастацтва, якое імкнецца да сінтэзы, прычым іншага кшталту, чым гэта было раней. Сучасныя творы ўсё часцей немагчыма аналізаваць з пункту гледжання заканамернасцей толькі аднаго віду мастацтва. Звярніце ўвагу: у беларускіх жывапісцаў з’яўляецца шмат выяў музычных інструментаў, музыка — наадварот, імкнецца да колеравых супастаўленняў. Даследчыкі адзначаюць, што мастацтву ХХ стагоддзя ўвогуле ўласцівая музычнасць, якая выяўляецца ў плаўнасці ліній, тонкай колеравай нюансіроўцы. А колькі скрыжаваньняў у формах і жанрах! У музыцы, да прыкладу, шырока выкарыстоўваецца такі жанр вылучэнчага мастацтва, як партрэт. А ў жывапісе пранікаюць рысы сюіты, варыяцыйнага выкладання, сімфанічнага мыслення. Класічны прыклад такіх

У кампаніі кампаратывістаў

Вера ПРАКАПЦОВА,

доктар мастацтвазнаўства, прафесар, загадчык кафедры беларускай і сусветнай мастацкай культуры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, уладальніца медаля Францыска Скарыны
Ужо пятнаццаць гадоў нашай кафедрай вядзецца набор на дастаткова новую спецыяльнасць — кампаратыўнае мастацтвазнаўства.

узаемадзеянняў — творчасць Мікалая Чурлёніса.

Нягледзячы на сваю навізну, кампаратывістыка насамрэч мае глыбокія гістарычныя карані. Традыцыя сродкамі адных відаў мастацтваў вывучаць іншыя ідзе ад Арыстоцеля, Піфагора. Але неабходнасць грунтоўнай тэарэтычнай распрацоўкі гэтай галіны, патрэба ў фарміраванні суцэльнага навуковага кірунку былі рэальна асэнсаваны дзесці ў сярэдзіне 1990-х. Так што беларускія навукоўцы займаюць тут адну з перадавых пазіцый. Школа кампаратыўнага мастацтвазнаўства, што склалася ў нашай навучальнай установе і, шырэй, у краіне, атрымала шырокае замежнае прызнанне. У нас вучацца шмат іншаземцаў. Асабліва плённае партнёрства звязвае нас з адукацыйнымі ўстановамі Кітая, для

якіх былі падрыхтаваны дзясяткі кандыдатаў навук.

Што тычыцца нашых студэнтаў і выпускнікоў, дык нейкіх асобных пасадак, якія наўпрост адпавядалі б гэтай спецыяльнасці, няма. Пры размеркаванні маладых спецыялістаў звычайна ўлічваюцца асабістыя схільнасці. Групы кампаратыўных мастацтвазнаўцаў невялікія — па пяць-сем чалавек. Практычна ў кожнага з іх за плячыма не проста школьны атэстат, а дыплом аб заканчэнні нейкага профільнага каледжа: музычнага, мастацкага. Зразумела, у такіх выхаванцаў веды ў раней абранай імі галіне больш глыбінныя і шырокія. Адпаведна, яны працягваюць іх развіваць, узбагачаць вопытам, назапашаным у іншых відах мастацтва.

Кожны прыходзіць да кампаратывістыкі па-свойму. Я, да

прыкладу, у свой час атрымала прафесійную музычную адукацыю, але з дзяцінства, будучы дачкой народнага мастака Беларусі Паўла Масленікава, была звязана з жывапісам. Да таго ж у маім тагачасным сямейным асяродку былі прадстаўнікі не толькі музыкі і жывапісу, але і тэатра. Міжволі ўзніклі паміж імі параўнанні.

У іншых — свой шлях да кампаратывістыкі. Таму пры выбары месца працы звычайна адштурхоўваюцца ад той мастацкай сферы, якая ім бліжэй, якой яны прысвяцілі больш гадоў. Многія размяркоўваюцца ў музеі, вядуць даследаванні. Некаторыя пастаянна завяршэння вучобы (а ў нас ёсць і адпаведная аспірантура) займаюцца выкладчыцкай дзейнасцю і, такім чынам, працягваюць закладзеныя традыцыі, умацоўваюць навуковую школу. А галоўнае — жывуць у мастацтве. І мастацтва знаходзіць у іх асобах сваіх даследчыкаў, аналітыкаў, рэзэнтэнтаў. Нам ёсць чым ганарыцца!..

Занатавала Надзея БУНЦЭВІЧ

Так, можа быць шмат складнікаў для высакароднай мэты. Але не можа нацыянальная ідэя існаваць, калі яна не будзе абапірацца на духоўную і матэрыяльную спадчыну нацыі, яе традыцыйную культуру. Тэзіс даволі вядомы.

У якім становішчы знаходзіцца спадчына сёння? У межах краіны ці пэўных абласцей больш-менш прыстойна. У межах кожнай культурнай ці адукацыйнай установы ёсць праблемы. І як вынік — сучасная моладзь амаль не цікавіцца традыцыйнай культурай. Сучасная культура і яе шматлікія плыні нават не патрабуюць дадатковай рэкламы, і хвалявацца наконт гэтага можа нават і не трэба. Трэнд — гэта трэнд! Мэйнстрым ёсць мэйнстрым! Але ёсць рэчы, да якіх трэба ставіцца больш уважліва. І гэта задача не толькі дзяржавы і чынавенства, але і кожнай культурнай установы. Намінальна традыцыйная культура прадстаўленая амаль паўсюдна, аднак...

Дзяржава ўсё больш настойліва раіць установам культуры пераходзіць на самафінансаванне. Можна казаць, што жыццё само тое раіць. І шмат дзе для гэтага ёсць умовы. Палацы і дамы культуры з добрай інфраструктурай, размешчаныя ў больш-менш буйных населеных пунктах, праблем не павінны мець. Ці можна зарабляць на традыцыйнай культуры? Калі яна знаходзіцца ў рамках турыстычных “рэзервацый”, то так. Ё́та і вырабы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, і музей-

Традыцыя — да трэнда

Георгій ЧОРНЫ,
харэограф, заслужаны работнік культуры Рэспублікі Беларусь

У апошні час шмат гавораць пра пошук нацыянальнай ідэі. Як яе сфармуляваць? Што павінна стаць прыярытэтам?

няя экспазіцыі, і фальклорныя ансамблі — усё тое, што надае нацыянальны каларыт турыстычнаму аб’екту. Але калі гаварыць пра звычайныя культурныя аб’екты, то яны часцей за ўсё выконваюць ролю “наглядчыкаў” для традыцыйнай культуры. І не выпадкова існуе меркаванне, што зарабіць грошай на ёй немагчыма. Пэўная частка грамадства адносіцца да традыцыі як да нечага замшлага, нецікавага, несучаснага. Чаму так? Мне падаецца, што прычына ў фармальным падыходзе да традыцыйнай культуры. Музей побытавых рэчаў ці мастацкіх вырабаў, фальклорны ансамбль — звычайная візітоўка вясковага дома культуры. Спадзяюся, што ніхто не будзе спрачацца, што ўсё гэта трэба мець. Але як зрабіць традыцыйную культуру трэндам?

Па-першае — ствараць аб’екты традыцыйнай культуры высокай якасці. Ё́та і фальклорныя ансамблі з распрацаванай відовішчнай праграмай, адаптаванай да сцэны. Такія калектывы не толькі могуць годна прадстаўляць сваё мастацтва на радзіме і за яе межамі, але і нешта зарабіць. А што з астатнім? Выконваць

ролю наглядчыкаў? Не! Трэба выводзіць традыцыйную культуру са сценаў клубнай установы і надаваць ёй інтэрактыў. Святы, фестывалі, конкурсы — гэта тое асяроддзе, дзе яна можа правіць баль і працаваць на свой прэстыж. У якасці прыкладу прывяду фестывальны рух “Берагіня”, які ўжо даўно выйшаў за межы Акцябрскага, бо гаворка не толькі пра арганізаваныя мерапрыемствы. Танцоры, спевакі, музыкі выходзяць не толькі на сцэнічныя пляцоўкі для выступу і ўдзелу ў конкурсах, але і стыхійна дэманструюць сваё мастацтва ў фае, на плошчах, вуліцах, у парках. Было такое ўражанне, што ўвесь горад танчыць, спявае, іграе. Бо кожны мог далучыцца да гэтага дзеяння, і многія рабілі тое з задавальненнем. Асабліва прыемна, што сярод удзельнікаў фестывалю было шмат дзяцей і моладзі. Лепшую рэкламу для папулярнасці традыцыйнай культуры і нацыянальнай ідэі і прыдумець цяжка.

Кадры вырашаюць усё! Але было б памылкай замяніць гэты лозунг на “Маладыя кадры вырашаюць усё!”. Так, моладзі трэба даваць дарогу. Хай уносіць нешта

новае, незаскарулае. У культурным жыцці шмат нішаў, дзе яна можа сябе праявіць. І гэта перш за ўсё сучасныя крэатыўныя плыні ў мастацтве і культуры наогул. Але моладзь — менавіта тое пакаленне, якое павінна перадаць народныя традыцыі сваім нашчадкам. І без настаўнікаў тут не абысціся. Старэйшае пакаленне культуротнікаў пакуль цягне на сабе гэтую ляжку, і маладыя кадры могуць дыхаць ім у спіну хіба што ў літаральным сэнсе. У сферы культуры стаяць кадры, якія паспяхова працуюць з традыцыйнай культурай, — прыклад для моладзі і магчымаць пераняць вопыт. Але ж веды атрымліваюць у навучальных установах. Ці ведаюць выпускнікі ВНУ сферы культуры традыцыйную культуру?

Не буду казаць пра астатнія жанры, а пра харэаграфію скажу: тут праблемы ёсць. Так сталася, што маладыя харэографы больш ведаюць пра культуру іншых народаў, сучасныя плыні ў харэаграфіі, чым пра беларускі народны танец з яго багатым і разнастайным матэрыялам: карагоды, полькі, кадрылі, традыцыйныя танцы, побытавыя. Таму на сцэне мы часцей бачым дарослыя калектывы, якія працуюць у псеўдацыганскім стылі ці аля-казакі ды дзіцячым эстрадным калектывы. Не хачу казаць, што гэта залішне. Аднак калі мы хочам не згубіцца ў міжгалоссі культур і выглядаць прыстойна, то трэба берагчы ды папулярныя сваю традыцыйную культуру.

Нядаўна разам з Беларускім таварыствам Чырвонага Крыжа мы правялі ў Вілейцы акцыю, мэтай якой з’яўляўся збор сродкаў на лячэнне анкахворых дзяцей. Ё́ты канцэрт стаў першым у серыі падобных мерапрыемстваў, што запланаваны намі па ўсёй краіне. У ім удзельнічаў мой гурт “Studio Neman”, які прадставіў заснаваную на Бібліі праграму “Маленне за Беларусь” на вершы Рыгора Барадуліна. Чыноўнікаў самых розных узроўняў, якія прысутнічалі на выступе, настолькі ён уразіў, што яны тут жа прапанавалі сваю дапамогу ў арганізацыі наступных канцэртаў. Адгукнуліся і “простыя людзі”, якія ўжо далі тэхніку ды транспарт, паабяцаўшы, што мы можам разлічваць на іх і надалей.

Адгукнуцца разам

Аляксандр ВІСЛАЙСКІ,
спявак, аўтар песень, мультыінструменталіст, выкладчык вакалу і джазавага фартэпіяна

Як каардынатар з беларускага боку міжканфесійнага служэння прымірэння па Заходняй Еўропе, як прадстаўнік беларускай культуры я “наводжу масты” з рознымі дабрачыннымі фондамі.

Для далейшых выступаў я думаю пашырыць праграму за кошт запрошаных артыстаў. Стрыжнем яе застанеца “Studio Neman” з “Маленнем за Беларусь”, а да асноўнай часткі змогуць далучыцца выканаўцы, з якімі перамовы аб іх удзеле ўжо былі праведзены ці вось вось адбудуцца. Хачу паклікаць і трох сваіх вучняў, імёны якіх

пакуль мала што кажуць публіцы. Спадзяюся, акцыя выльецца і ў цэлы тэлемарафон, з падключэннем да беларускай аўдыторыі публікі замежнай, з прыцягненнем дабрачынцаў розных краін. У акцыю запрасім айчынных мастакоў, паэтаў, акцёраў, чые мастацтва ляжыць, безумоўна, у хрысціянскім рэчышчы.

Ёсць дакладнае разуменне таго, што за праект у перспектыве я хачу рэалізаваць, навошта ён, для чаго. Ёсць людзі са свету культуры, якія на яго адгукнуліся; ёсць органы ўлады, якія жадаюць аказаць яму садзейнічанне; бізнесмены і “людзі з вуліцы”, гатовыя ахвяраваць на яго і параўнальна буйныя сумы грошай, і 10-20 рублёў са сваёй 200-рублёвай пенсіі; валанцёры; радыё, тэлебачанне, друкаваныя СМІ, інтэрнэт-супольнасць. Усе мы ходзім пад Богам, настаў час паслужыць яму наяве. Паслужыць тым, хто мае вострую патрэбу ў божай ласцы ды нашай увазе.

Занатаваў Алег КЛІМАЎ

Дзяжурны па нумары

Пленэр як з’ява. Сацыяльная

Што такое пленэр? Відавочна, гэта не толькі магчымасць мастакам сабрацца разам ды заняцца жывапісам на вызначаную тэму. Маю на ўвазе найперш прафесійных творцаў. Гэта яшчэ і прыцягненне ўвагі з боку шырокай грамадскасці да пэўнай тэмы ці праблемы. Фактычна пленэр — гэта сацыяльная замова, якая дазваляе адносна танна папоўніць музейныя і прыватныя калекцыі, а разам з тым папулярызаваць творчасць таго ці іншага мастака.

Кастусь АНТАНОВІЧ

Па шчырасці, да такога фармату я заўсёды ставіўся з пэўнай доляй скепсісу: проста невыгодна стварыць літаральна за пару дзён — ды яшчэ ў мітуслівай абстаноўцы, канкурэнцыі з боку калег — сапраўдны шэдэўр. Прызнаюся, леташні міжнародны мастацкі пленэр “Святасць зямлі беларускай”, які адбыўся ўлетку ў Івянцы, прымусіў скарэктаваць мае ранейшыя перакананні. Прынамсі ўсе працы атрымаліся высокага ўзроўню, якія, на маю думку, не сорамна дэманстраваць і ў Нацыянальным мастацкім. Але найбольш мяне тады ўразіла ўвага да пленэру мясцовых жыхароў — мастацкая галерэя, дзе праходзіў вернісаж па выніках арт-праекта, у будні дзень была цалкам запоўнена гледачамі, і што самае прыемнае, без усялякага прымусу. А калі ўлічыць, што палова жывапісных палотнаў засталася ў Івянцы і запачаткавала новую мастацкую калекцыю, дык выгода ад правядзення пленэру назбіралася багатая.

На гэты год запланавана правесці пад эгідай Беларускага саюза мастакоў як мінімум пяць міжнародных мастацкіх пленэраў — на пачатку мая ў Івянцы, напрыканцы таго ж месяца на Гомельшчыне, у першай палове ліпеня ў Віцебску, у жніўні ў Мінску. Завершыцца ж пленэрны сезон у пачатку верасня ў Полацку — сталіцы сёлеташняга Дня беларускага пісьменства. Калі казаць пра тэматыку, дык кожны з іх будзе прысвечаны адметнай падзеі альбо асобе. Да прыкладу, мінскі — 950-годдзю беларускай сталіцы, івянецкі, полацкі і віцебскі — славы імёнам Полаччыны і 500-годдзю беларускага кнігадрукавання, гомельскі — 100-годдзю памяці беларускага святога Іаана Кармянскага. Што да ўдзельнікаў, то традыцыйна аснову складуць прафесійныя мастакі (жывапісцы, графікі) з Беларусі, Расіі, Украіны, Літвы, Польшчы, а таксама, магчыма, Італіі і Балгарыі. Маецца верагоднасць прыцягнуць да арт-пленэраў творчых прадстаўнікоў і з іншых краін.

Адным з ініцыятараў і арганізатараў міжнародных мастацкіх пленэраў у Беларусі з’яўляецца нядаўна абраны на пасаду першага намесніка старшыні Беларускага саюза мастакоў Глеб Отчык. Яго намаганнямі некалькі гадоў таму была створана міжнародная мастацкая пляцоўка “Art-rain”, мэтай якой згуртаваць лепшых мастакоў свету найперш праз іх удзел у рэгулярных арт-пленэрах. Аднак кансалідацыя мастакоў не самае галоўнае: на думку Отчыка, у нашай краіне надзвычай актуальная тэма арт-турызму як адна з найбольш перспектывных магчымасцей прыцягнення вандрунікаў у Беларусь, асабліва цяпер — з адметнай візавага рэжыму з многімі краінамі свету.

Словам, патрэбна, каб у нашу краіну людзі прыязджалі не па каўбасы, а па мастацтва. І я цалкам згодны, што поруч з адметнай архітэктурай нашых замкаў і сядзіб не менш цікавае для замежных турыстаў і наша мастацтва. Але тут вельмі важна, каб уласнікі прыватных галерэй гэта таксама разумелі і хаця б на час дзяліліся з музейамі сваімі экспанатамі. Ды і айчынным мастакам не павінны чакаць выключна дзяржаўных заказаў, а ў літаральным сэнсе адчыняць турыстам дзверы сваіх майстэрняў. З гэтым згодны і ў Беларускім саюзе мастакоў, якія маюць задумку на дзень горада Мінска зрабіць інтэрактыўную карту з нанесенымі на яе адрасамі майстэрняў сталічных мастакоў, якія далучацца да акцыі з умоўнай назвай “Дзень адчыненых дзвярэй”. У гэтай справе важна не забыць правесці добрую піяр-кампанію, каб шырокая грамадскасць не засталася абьякавай, а турыстычныя кампаніі не праігнаравалі мастацкія праекты.

У “Галерэі” Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў праходзіць выстава “Літары & Словы” дацэнта кафедры тэорыі і гісторыі дызайну БДАМ Усевалада Свентахоўскага “Літары & Словы”, аднаго з лепшых беларускіх мастакоў у галіне кніжнай графікі і графічнага дызайну.

У экспазіцыі прадстаўлены каліграфія, летэрынг, распрацоўкі аўтарскіх шрыфтоў, малюнкi. Каліграфія — улюбёная справа Усевалада. На выставе Свентахоўскага паказаны цэлы шэраг каліграфічных работ. У першую чаргу гэта выпісанія прамом фрагменты твораў

Максіма Багдановіча, Адама Міцкевіча, Францыска Скарыны. Амаль усе каліграфічныя кампазіцыі Свентахоўскага ўяўляюць той від мастацтва прыгожага пісьма, які мянуецца летэрынгам — малюнак, створаны на падставе літар, якія сплечены ў агульную гарманічную стылістычную кампазіцыю. Сёння летэрынг — галіна, якая дынамічна развіваецца, і валоданне ёй актуальнае для графічных дызайнераў. Звязана тое ў першую чаргу з яе ўніверсальнасцю і шматграннасцю.

Некаторыя каліграфічныя работы пераведзены аўтарам у лічбавую форму, зроблены з выкарыстаннем камп’ютарных тэхналогій, якія дазваляюць ствараць эфекты, што часам недасяга-

льныя для ручной каліграфіі. Напрыклад, на выставе Свентахоўскага мы можам бачыць лічбава друкаваны аркуш “Агінскі” — каліграфічна выяўленае прозвішча кампазітара з выкарыстаннем інверсійнага напісання тэкста белымі літарамі на чорным фоне, што стварае эфект “вывараткі”.

Паказаў на сваёй выставе Свентахоўскі і шрыфтавыя работы, зробленыя непасрэдна з дапамогай лічбавага друку. Гэта серыя лістоў з распрацоўкай шрыфту паматывах шрыфтоў Францыска Скарыны, зробленая ў 2016-м. Створаныя мастаком шрыфты, з аднаго боку, базіруюцца непасрэдна на шрыфтавых абрысах літар скарынаўскіх тэкстаў, а з дру-

гога нясуць адбітак сённяшніх эстэтычных уяўленняў, сучаснай дызайнерскай стылістыкі. З выкарыстаннем тэхналогіі лічбавага друку выкананы і шрыфтавыя плакаты, прысвечаныя нашаму першадрукару — “Літары Скарыны” (2016) і “Доктар Скарына, навука & літары” (2016).

Асобнае месца на выставе Свентахоўскага займаюць шрыфтавыя кампазіцыі з выяўленчымі элементамі. Гаворка ідзе пра графічную серыю “Тэраталагічная азбука” (2014) — выявы літар, складзеныя з раслінных элементаў: лісця, кветак, галінак. Самі ж літары ўяўляюць вобразы жывых істот. Напрыклад, літара “З” нагадвае птушку — ці то бусла, ці то чапляю.

Якаў ЛЕНСУ,
кандыдат мастацтвазнаўства

Плакат
“Шрыфты
Скарыны”.

ШРЫФТЫ
КАРЫНЫ

ГАРНІТУРА — НАЦЫЯНАЛЬНАЯ

3 серыі “Тэраталагічная азбука”.

Усевалад Свентахоўскі. / Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

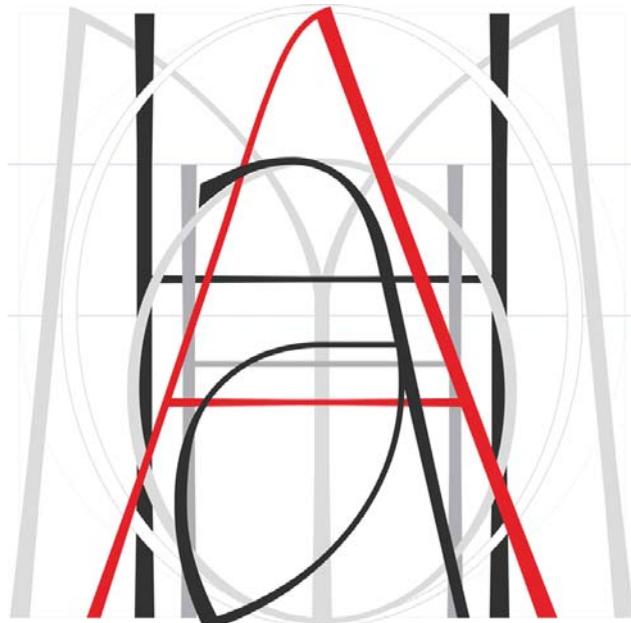
Шрыфтавая кампазіцыя “Агінскі”.

Неяк у размове з выкладчыкам кафедры графічнага дызайну нашай Акадэміі мастацтваў я пацікавіўся, ці можна, на ягоную думку, у глабальным свеце дызайн, у прыватнасці — графічны, быць выразна нацыянальным? Ці могуць знакі нацыянальнай тоеснасці канкураваць з сусветнымі трэндамі? “Могуць”, — адказаў мой суразмоўца.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Наўрад ці з аб’ектыўных прычын мы здолеем абгнаць сусветных лідараў у сферы матэрыяльнай вытворчасці. Тут мы мусім падпарадкоўвацца сусветнай уніфікацыі, крытэрыі якой вызначаны. На гэтым “фронце” мы рэальна можам змагацца толькі за тое, каб беларускі складнік у сістэме сусветнай кааперацыі быў большым, чым ёсць зараз. Нездарма ж нават нашы прамысловыя гіганты імкнучца да супрацоўніцтва з замежнымі вытворцамі, якія валодаюць тэхналогіямі, якіх нам не стае. Прамысловы дызайн, што ні кажы, амаль цалкам вынікае з тэхналогій. І калі ты імпартуеш тэхналогію, дык дызайн бярэш у дадатак.

А вось мастацтва (у тым ліку візуальнае, да якога належыць і графічны дызайн) — іншая справа. Тут

Кампазіцыя на аснове шрыфтоў Скарыны.

ЧАСОЎ СКАРЫНЫ

Шрыфтавая кампазіцыя “Вільня часоў Скарыны”.

дзеінічаюць іншыя законы, і заўжды ёсць попыт на ўнікальнасць. На экзотыку, калі хочаце. Тут наша непаўторнасць, калі мы здолеем яе пераканаўча сцвердзіць, будзе гарантавана запатрабаванай. А для прыкладу спаслаўся на краіны, вядомыя ў свеце дызайнам паштовых марак, нацыянальнай школай мастацтва плаката, высокай культурай кнігадрукавання. Гэта таксама можа быць нацыянальным брэндам.

Ілюстрацыяй да згаданай тэмы можа быць персанальная выстава выкладчыка БДАМ Усевалада Свентахоўскага. Паколькі значная частка экспазіцыі прысвечана творчаму асэнсаванню Скарынавай спадчыны, выстава аказалася сугучнай вялікай культурнай падзеі — 500-годдзю беларускага кнігадрукавання. Шрыфт, з аднаго боку абсалютна звычайная рэч, а з другога — вялікае мастацтва. Каб алфавіт стаў такім, якім яго ведаем мы, — менавіта ў такіх графемах і гарнітурах, — муслі прайсці стагоддзі. Ад іншых цывілізацый сёння засталіся хіба што адна-дзе літары ў сучасных алфавітах. Адносна нядаўна па гістарычных мерках з’явіліся коска, кропка і іншыя знакі прыпынку, без якіх сучасны тэкст уявіць проста немагчыма. Наш Скарына, як слушна сцвярджаюць расійскія даследчыкі, здзейсніў у XVI стагоддзі тое, што ў Расіі стала магчымым толькі ў XVIII — падарыў грамадзе

чытальны кірылічны шрыфт, канцэптually сумяшчальны з еўрапейскімі (пацініца) аналагамі.

Калі зыходзіць са здаровага сэнсу, дык падаецца здзіўным, што ў Беларусі дагэтуль нікому не прыходзіла ў галаву распрацаваць нацыянальную гарнітуру на падставе шрыфтоў Скарыны — так бы мовіць, “дзяржаўны” шрыфт, які мог бы стаць знакам нашай нацыянальнай тоеснасці разам са сплукімі паясамі, славуцімі помнікамі дойлідства і белакежскімі зубрамі. Да гэтага дадумаўся Усевалад Свентахоўскі. І не проста дадумаўся, а зрабіў. Кожны можа пабачыць

плён гэтай працы на выставе — распрацоўка сучаснага шрыфту паводле шрыфтоў Францыска Скарыны. Пры гэтым скарыстаны сучасны інструментарый. Скарына і лічбавыя тэхналогіі цалкам сумяшчальныя. З часоў сваёй маладосці памятаю, з якой пашанай у асяродку дызайнераў-графікаў згадвалі вялікіх майстроў шрыфту і каліграфіі — немца Альфрэда Капра, эстонца Вілу Тоатса, амерыканца Херба Любаліна. Паглядзеўшы выставу Усевалада Свентахоўскага, я без ваганняў дадаў бы ягонае імя ў гэты шэраг.

“Ёсць такі дом...” — спяваў у адным са сваіх шлягераў наш знакаміты зямляк, польскі рок-музыкант ХХ стагоддзя нумар адзін Чэслаў Немэн, відавочна настальгуючы па родным гняздоўі сваёй сям’і ў Старых Васілішках, што на Шчучыншчыне. І менавіта ў гэтым месяцы ёсць нагода згадаць яго імя часцей: 16 лютага дзень яго нараджэння. Да апошняга традыцыйна прымеркаваная паездка аматараў і знаўцаў творчасці Немэна ў клуб-музей (а па сутнасці — даўно ўжо дом-музей) у Старых Васілішках. Сёлета галоўнай падзеяй гэтай выправы стала ўнікальная знаходка.

Але спачатку крыху пра месца дзеяння. У доме, пабудаваным дзедом Немэна ў пачатку ХХ стагоддзя,

будучы вялікі музыкант Чэслаў Выхыцькі (сапраўднае прозвішча артыста) нарадзіўся, тут прайшлі яго дзіцячыя і юнацкія гады, адсюль ён з сям’ёй эміграваў у Польшчу ў 1958 годзе. Амаль 60 гадоў таму. Яму тады было дзевятнаццаць. У доме спачатку жыла іншая сям’я, потым там змясцілася сельская прадукцыйная крама, а пасля дом яшчэ гадоў з дзесяць пуставаў і разбураўся.

Разам з тым, ужо прызнаны і знакаміты, лаўрэат і кавалер многіх ганаровых званняў і ўзнагарод, Немэн не аднойчы прыязджаў у родную вёску, у родную хату. Яго сувязь з радзімай не перарывалася ніколі. І ён з сумам згадаў у сваіх успамінах пра дом, што ў печы, дзе ён так любіў грэць рукі, і праз гады не было той самай цагляны, якую гаспадары — ён з бацькам — не паспелі дакладзіць. І фортка па-ранейшаму падпёртая сучком. Вось так і не стала ў доме гаспадара. Не стала ў доме любові. Не стала Духу.

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 1.)

Нагадаю: калісьці фае БДАМ мела вітражы аўтарства Мікалая Лук'янава. У стылістыцы, уласцівай савецкаму часу, яны былі сабраны па тагачаснай тэхналогіі — на свінцовую жылу. Як паказала жыццё, пры актыўным сонечным выпраменьванні шкло награвалася, жыла расслаблялася, а вітраж пачынаў паступова рассыпацца. У нашым праекце будзе задзейнічана медная амерыканская жыла. Яна дазволіць пазбегнуць былых праблем: яна моцна спайваецца, таму “цеплавыя ін'екцыі” ёй не страшныя.

Тацияна ЛІТВІНАВА, загадчык мастацкага аддзела Гомельскага палацава-паркавага ансамбля:

— Сёння назіраецца павышаная ўвага дзяржавы і грамадскасці да захавання, папулярнасці і годнай прэзентацыі нацыянальнай спадчыны. Атрыманы грант дапаможа распрацаваць і рэалізаваць новую канцэпцыю праекта “Спасцігаючы палацавыя тайны”, што ў выніку паспрыяе павышэнню турыстычнай прыцягальнасці рэгіёна. Як вядома, гомельскі палац ствараўся па вядучых сусветных узорах і з'яўляецца сапраўднай спадчынай еўрапейскай культуры. Аднак за свой двухсотгадовы лёс ён неаднаразова змяняў гаспадароў, перажыў шмат узрушэнняў і разбурэнняў. У даследчыкаў яго гісторыі засталася нямала белых плямаў, якія не даюць нам заспакаення. Прынамсі неабходна дакладней ведаць, як калі, пры якіх абставінах будаваўся палац як архітэктурны аб'ект, калі і на якіх этапах разбіваўся парк, якім чынам прыходзілі, перасоўваліся і куды зніклі прадметы мастацтва. Што да апошняга, то мастацкая спадчына палаца яшчэ недастаткова даследаваная. Нам неабходна зразумець, якой па нападзенні была калекцыя, па сведках розных крыніц — надзвычай багатая і разнастайная. Вядомыя нам

прадметы сёння раскіданы па расійскіх музеях, пэўныя экзэмпляры можна сустрэць у беларускіх нацыянальных Мастацкім і Гістарычным. Таму ў задачы ўключаем больш падрабязнае даследаванне айчынных музейных фондаў, архіваў Варшавы, Масквы, Санкт-Пецярбурга.

Мне надзвычай цікавая гісторыя ўбрання палаца. У 2004 годзе мы адкрылі абноўлены пасля рэстаўрацыі залы, аднак тэма тая яшчэ не закрытая. Прынамсі я правяла параўнальны аналіз нашых інтэр'ераў з убраннем рэзідэнцыі Паскевічаў на Англійскай набярэжнай у Санкт-Пецярбургу, што шыкоўна захавалася да нашага часу. Сёння ў былым княжац-

творчых конкурсах і фестывалях. Напрыклад, у чэрвені разам з аўтарскім праектам “Morfe” выправімся ў Гамбург на знакаміты “Elbjazz Festival”. Там збяруцца самыя гучныя імёны сусветнага сучаснага джаза. Мы слухаем іх музыку, ходзім на іх канцэрты, а тут давядзецца іграць з нашымі кумірамі на адной сцэне — гэта так адказна! Будзем прадстаўляць Беларусь з прасунутым этна-ф'южнам з украпаннем розных стыляў — гэткай шалёнай сумесь фальку, джаза і авангарда.

Аднойчы злавіў сябе на думцы, што мяне шмат запрашаюць на еўрапейскія фестывалы, але айчынны акардэонны асацыяцыя мяне ні разу не запрасіла. Ці значыць

су выканаўцаў на баяне і акардэоне. Гэта тэма маім новым амплуа для прасоўвання ў замежжы беларускага акардэоннага мастацтва. Я нават думаў паставіць кропку на ўласным удзеле ў творчых спаборніцтвах, але кожны конкурс дае новы штуршок і адкрывае іншыя магчымасці. Таму цягам года я зноў буду змагацца за месца на п'едэсталах міжнародных спаборніцтваў у Літве, Бельгіі, Францыі.

Наталля ФІЛІПОВІЧ, вядучы навуковы супрацоўнік Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны:

— У жніўні 2009 года рэпрэзентатыва збору рукапіс-

пісаў Мінскай вобласці, які налічвае 102 адзінкі. Трэці этап работы выльецца ў каталог па часопісах усіх астатніх абласцей. Там, значу, з'явілася няшмат выданняў: шэсць на Брэстчыне, некалькі ў Гомельскай, Гродзенскай, літаральна адно-два на Віцебшчыне...

Мы бачым шмат мастацкіх фільмаў пра вайну, не менш чытаем літаратуру. Але якая доля ў гэтых творах праўды, а колькі там творчага домыслу? Па сутнасці, цяпер перад намі — сваасаблівая справаздача аб баявой дзейнасці тых фарміраванняў, дакументальна крыніца пра партызанскую вайну на акупаванай тэрыторыі Беларусі. На стварэнне са-

сікі, пагуляць з фанетычнымі нюансамі, агарнуць сюжэт маўленчай мілагучнасцю, каб дзеці адчулі асалоду ад кантакту з матчынай мовай. Праектам “Скарбонка беларускіх казак” мы паставілі перад сабой амбіцыйную задачу стварыць для такой катэгорыі глядачоў практычна поўны репертуар на беларускай мове. Умовы ёсць: у тэатры дзейнічае малая сцэна, дзе мы працуем у рамках праекта “Тэатр у хатніх пантофліках”. Ён разлічаны на самых маленькіх, якія з-за свайго ўзросту пакуль не могуць патрапіць у глядзельную залу на асноўны рэпертуар.

Тры спектаклі складуць паўнаватасны рэпертуар. Мы шукалі дзіцячую драма-

Магчымасці — на максімум

кім доме месціцца філіял банка, але мяне туды прапусцілі. Навуковыя параўнанні і паралелі далі нам матэрыял для правядзення некаторых рэканструкцый у колішніх гомельскіх уладаннях.

У 2013 годзе была прадстаўлена першая выстава “Спасцігаючы палацавыя тайны”. Тады мы прадставілі публіцы невядома раней фотаздымкі знешняга выгляду і інтэр'ераў палаца другой паловы XIX — пачатку XX стагоддзяў, а таксама арыгіналы адлюстраваных на іх прадметаў, архітэктурных чарцяжоў, партрэтаў ўладароў і іх сем'яў. Наступным годам выйшла ў свет кніга “Гомельскі палац”, якая ўжо перажыла перавыданне, бо карыстаецца вялікім попытам. У Палацава-паркавага ансамбля едзе шмат турыстаў, таму нам патрэбна раскрываць наступныя палацавыя тайны і ўводзіць іх у жыццё і навуковы зварот.

Анатоль ТАРАН, артыст аркестра Дзяржаўнага ансамбля танца Беларусі:

— На бліжэйшы час у мяне шмат амбіцыйных планаў, а ўласна грант я выкарыстаю на падрыхтоўку і ўдзел у міжнародных і рэспубліканскіх

гэта, што за мяжой мая выканальніцкая творчасць запатрабаваная, а на радзіме неактуальная? Я вырашыў самастойна заняцца гэтым пытаннем, стаў тэлефанаваць дырэктарам музычных каледжаў, школ мастацтваў і ДМШ. Высветлілася: на месцах хочучь чуць айчынны інструменталістаў, чые імя ўжо вядомае ў свеце, аднак сумняваюцца, што суайчыннікі прамяняюць Парыж ці Вену на беларускія рэгіёны... У мяне няма канцэртнага дырэктара, і ўсё ж атрымалася зладзіць тур па дзесяці гарадах Беларусі. У сакавіку распачнем са Слуцка. Пляцоўка для старту была абрана невыпадкова: я родам з гэтага горада. Потым будзе сталіца, а далей — Пінск, Брэст, Драгічын, Гомель, Гродна, Рэчыца, Любань, Салігорск. Еду туды з праектам “Anatoly Taran trio”, заснаваным у 2016 годзе разам з перкусіяністам Аганэсам Аванесянам і бас-гітарыстам Аляксандрам Яфімавым. Наша трыа, мяркую, няблага прагучала на сталічных джазавых вечарах ля Ратушы.

Пасля леташней перамогі на “Трафеі свету” мяне запрасілі ў журы гэтага буйнога міжнароднага конкур-

ных часопісаў беларускіх партызан быў нададзены статус гісторыка-культурнай каштоўнасці № 1. Намі быў падрыхтаваны і фотальбом, які прадстаўляў факсімільныя старонкі з розных найменняў. Але ўсё гэта было толькі запеўкай да нашага сённяшняга праекта. З галоўным захавальнікам фондаў нашай установы Святанай Патупчык мы вырашылі распрацаваць канцэпцыю і падрыхтаваць поўнае выданне каталога ўнікальнай калекцыі. Сімвалічна, што ў 2017-м спаўняецца 75 гадоў з часу выхаду першага такога выдання на беларускай зямлі (усяго за ваеннае ліхалецце свет пачыла 248 адзінак).

Мы запланавалі стварыць трылогію. Першая частка, прысвечаная 122-м выданням Магілёўшчыны, была прэзентавана на выніковай калегіі Міністэрства культуры ў Бабруйску. Пачалі з іх, бо менавіта магілёўцы былі пачынальнікамі гэтай справы. Дарэчы, на паўгода ў Бабруйску засталася наша міні-выстава дзевяці выданняў іх рэгіёна. Зараз мы рыхтуем да выдання каталог партызанскіх рукапісных часо-

марбных альбомаў ішла папера рознага кшталту: абрыўкі шпалер, фашысцкія дакументы, вучнёўскія сшыткі, канцылярскія кнігі... Іх вельмі асцярожна захоўвалі, трымалі разам з самым каштоўным — дакументамі партызанскага атрада. У выпадку небяспекі закручвалі ў мешкавіну ці хавалі ў металічных скрынях з-пад патронаў, а пасля знікнення пагрозы адкопвалі, высушвалі і адпраўлялі “ў жыццё”. У гэтых аркушах народныя байцы мо наіўна, але шчыра тлумачаць, чаму яны сталі на шлях барацьбы. Крохія аркушы — унікальная з'ява ў сусветнай гісторыі і культуры. Усе яны — эксклюзіў, што існуе ў адзіным экзэмпляры.

Ігар КАЗАКОЎ, галоўны рэжысёр Магілёўскага абласнога тэатра лялек:

— На жаль, зараз надзвычай мала сямей, у якіх размаўляюць са сваімі дзецьмі з пляюшак па-беларуску. Тэатр жа хоча паспрабаваць прышчэпіць дзецям смакда роднай мовы літаральна з ясельнага ўзросту. Не праблема паставіць беларускамоўны спектакль, але мы хочам адкрыць малечы багацце лек-

тургію, маладых, дзёрзкіх, цікавых аўтараў. Аднак менавіта для самай юнай аўдыторыі піша не так і шмат айчынных драматургаў... Сёння гэты працэс знаходзіцца ў стане “кіпучкі”, мы абмяркоўваем з аўтарамі нюансы. Пакуль дакладна вядома імя Сяргея Кавалёва: на падмостках з'явіцца яго казка “Хохлік”. Мы ўпэўнены ў станоўчым выніку, бо з Кавалёвым тэатр ажыццявіў не адну пастаноўку, наша супрацоўніцтва выпрабавана часам. Напрыклад, апошняе сумеснае праектае п'есы Сяргея Кавалёва і Пятра Васючкі “Дзівосныя авантуры паню Кублицкага ды Заблоцкага” — трыумфальна прайшла па шэрагу фестываляў, а зараз займае трывалае месца ў нашым рэпертуары.

Нам самім вельмі цікава, як дзеці гэтага ўзросту будучы ўсё ўспрымаць. У праекце будзе задзейнічана ўся трупка. Стварэнне трыпціху патрабуе дастаткова часу, таму мы імкнемся падабраць найбольш зручны, гібкі графік. Спектаклі будуць з'яўляцца адзін за адным. Апошні павінен выйсці вочна гэтага года.

Таямніца старога дома

Інтэр'ер дома-музея.

Невядомае пра Немэна

Музей Чэслава Немэна і мемарыяльную дошку афіцыйна адкрылі ў лютым 2011 года да дня нараджэння Немэна. Як клуб для аднавяскоўцаў ён пачаў працаваць раней — 1 жніўня 2010 года. Спустошанае часам і людзьмі сямейнае гняздо Выдзьжыцкіх

стала ажываць. Старадаўні дом напоўніўся музыкай, гасцямі, тут зноў загучаў голас Чэслава. Сюды вярнуліся Памяць і Любоў.

Дырэктар музея Уладзімір Сяню-

та зрабіў і робіць вялікую працу, каб ратаваць дом ад разбурэння і нападняць яго экспанатамі. У гэтым яму дапамагае невялікая група мінчан, верных прыхільнікаў таленту, асобы і лёсу Чэслава Немэна, і захопленыя супрацоўнікі Шчучынскага райвыканкама. Праз такое шматбаковае спрыянне ў экспазіцыі з'явіліся піяніна і гітара, арыгіналы рэдкіх фотаздымкаў, копіі дакументаў і малюнкаў, зробленых рукой Чэслава. Аднавяскоўцы і сябры дзяцінства знакамитага земляка прынеслі ў музей прадметы побыту і інтэр'ера, якія калісьці былі тут і якія Выдзьжыцкі не змаглі, з'язджаючы, узяць з сабой. Некаторыя экспанаты знайшліся на закінутым гарышчы стогадовага дома.

У сёлетні дзень нараджэння Чэслава Немэна, 16 лютага, у клубе-музеі адбыўся вечар успамінаў, а праз два дні ў Васілішкаўскім Доме ку-

льтуры паказалі літаратурна-музычную кампазіцыю “Яго жыццё — музыка”. Наіўна, кранальна, шчыра, традыцыйна. Можна было б сказаць, што ўсё было як і заўсёды. Ды не зусім.

Кожны вялікі творца — заўсёды таямніца і заўсёды адкрыццё. І ў жыцці заўжды ёсць месца цуду. Можна стукнуць абцасам аб зямлю — і заб'е нафтавы фантан. Можна ўзмахнуць рукавом — і з яго выльецца лебедзі. А можна... У адзін з гэтых лютаўскіх немэнаўскіх вечароў сталічныя госці зноў залезлі на гарышча дома і адкапалі падтоўстым культурным пластом пацярэхі нападзенага на рускай мове сшытак па рускай мове вучня 6 класа Васілішкаўскай школы Чэслава Выдзьжыцкага. А яшчэ яго ноты — полькі і партыі кларнета, фатаграфіі, малюнкi, негатывы. Няўжо гэта не дзіва? Значыць, Духу дома ўсё ж прыйшло дапамогу яго госці-заўсёднікі, і ён добрамысліва падзяліўся з намі сваімі таямніцамі.

P.S. Падобна на тое, давядзецца падзяліцца яшчэ

адной таямніцай і мне. Невялікай. Нашай, чалавечай. Або сакрэтам. Або сюрпрызам. Старадаўні орган канца XVIII стагоддзя са Старавасілішкаўскага касцёла святых апосталаў Пятра і Паўла цалкам адрэстаўраваны па ініцыятыве і пры ўдзеле ўсё той жа групы прыхільнікаў не толькі Немэна — шырэй: Старых Васілішак, Беларусі, яе культуры. Як толькі пацяплее, пачнецца яго мантаж. А ўвосень да вялікага свята ў гонар Чэслава Немэна, чый бацька быў касцельным арганістам і наладчыкам, у касцёле плануецца першы канцэрт арганнай музыкі. Ужо маюцца з'яўкі на ўдзел у канцэртах ад вядомых арганістаў Еўропы. Рэдкі інструмент зноў велічна загучыць усімі сваімі рэгістрамі, перагукнецца з вечнасцю голасам, які ў раннім дзяцінстве натхніў Чэсіка Выдзьжыцкага стаць Чэславам Немэнам.

Рэнесанс культурнага жыцця ў Старых Васілішках мы зрабілі сваімі рукамі!

Вера САВІНА, кінасцэнарыст, журналіст
Фота Віталія РАКОВІЧА

Адна са знаходак.

Навагоднія ёлкі даўно высахлі ды абсыпаліся, а 2017-ы паспеў набраць моцы, без стомы замільгацеў тыднямі ды клопатамі. Рэдакцыя вырашыла даведацца, што за гэты час паспелі зрабіць у раённых аддзелах ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі, а што не атрымалася па шэрагу аб’ектыўных/суб’ектыўных прычын. Інакш кажучы, на парадак дня паўстала пытанне: “У чым вашы дасягненні і праблемы?” Адказаць на яго мы запрасілі начальнікаў аддзелаў ІРКСМ райвыканкамаў: Маларыцкага — Андрэя ГАРБАЦЭВІЧА, Дубровенскага — Людмілу ДУДАРАВА, Карэліцкага — Іну САНЧУК, Краснапольскага — Алену РАМАНЕНКА, выконваючую абавязкі дырэктара Брагінскага гістарычнага музея з карціннай галерэяй Надзею МЯЛЕШКА.

Кляштар, які так і не стаў Дубровенскім музеем. / Фото Юрыя ЧАРНЯКЕВІЧА

Пілігрым паліць свой посах...

канструкцыю не было і няма, да сённяшняга дня пабудова ніяк не выкарыстоўвалася. Сітуацыя такая, што ніяк рады не дадзім. Я нават падумваю, ці не выставіць колішні кляштар на аўкцыён.

Яўген Рагін:

— Шкада, Беларусь пераўтварылася ў краіну гістарычных руінаў... Значыць, застаецца без музея?

Людміла Дударова:

— Старшыня райвыканкама Алег Лындзін шукае вырашэнне пытання. Адзін з рэальных варыянтаў — выкарыстаць пад музей будынак былой кавярні ў цэнтры горада. Застаецца спадзявацца, што так яно і будзе.

Яўген Рагін:

— Якія нядаўнія культурныя падзеі ўсё ж грэюць душу?

Людміла Дударова:

— Трое нашых спецыялістаў атрымалі званне “Чалавек Года культуры Дубровенскага раёна”. Гэта дырэктар Раённага цэнтра народнай творчасці і культурна-дасугавай дзейнасці Уладзімір Бабічаў. Свой, мясцовы, яшчэ нядаўна быў маладым спецыялістам, шмат зрабіў для таго, каб установа культуры карысталася попытам. Згаданае званне атрымалі і выкладчык дзіцячай школы мастацтваў па класе гітары, мастацкі кіраўнік народнага вакальна-інструментальнага ансамбля Аляксандр Хацееў (стварыў дзіцячы гітарны ансамбль, які вельмі актыўна ўдзельнічае ў самых прэстыжных конкурсах) і загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу і рэкламы Дубровенскай ЦБС Надзея Дударова (дачка Людмілы Дударовай, але маці тут ні пры чым: пераможцы вызначаліся на ўзроўні кіраўніцтва райвыканкама. — Я.Р.)

Яўген Рагін:

— Да мяне патрапіў спіс пераможцаў асноўнага конкурсу мясцовых ініцыятыў у рамках Праекта ЕС-ПРААН “Садзейнічанне развіццю на мясцовым узроўні ў Рэспубліцы Беларусь”. Прыемна, што сюды патрапіла 25 творчых праектаў, скіраваных на развіццё культуры з усіх абласцей краіны. Цэнтралізаваная клубная сістэма Краснапольскага раёна вылучыла праект “Фестываль “Тэатральныя вечарыны” і перамагла.

Алена Раманенка:

— Так, зусім нядаўна грошы атрымалі. Фестываль гэты, вы ведаеце, ладзіўся ў нас з мінулага стагоддзя. Быў ён тады міжнародным. Вось гэты статус мы і хочам вярнуць для нашага брэндавага штогадовага мерапрыемства, якое стала на дадзены момант міжрэгіянальным.

Тэатрызацыя ля вёскі Тэльман. / Фото прадастаўлена Брагінскім гістарычным музеем

Актывы і пасівы раённай культуры

Кіраўнік дома рамёстваў Валяніна Струнец з творамі маларыцкага ткацтва. / Фото Мікалая НАВУМЧЫКА з архіва “К”

■ Наш работнік культуры нагадвае пілігрыма, які паліць свой посах (больш няма чаго паліць), каб не самому сагрэцца, а сагрэць іншых.

Яўген Рагін:

— Тут, напэўна, трэба патлумачыць тым, хто не ў курсе. Краснапольскія народныя тэатр узнік у 1918 (!) годзе. Стварылі яго браты Васіль і Андрэй Шашалевічы (апошні вядомы як пісьменнік Андрэй Мрый) — урадженцы Краснапольшчыны. А рэжысёрам тэатра напрыканцы 1970-х быў вядомы актёр і педагог Валянін Ермаловіч...

Алена Раманенка:

— Плануем надаць тэатру імя Валяніна Ермаловіча. А стагоддзе калектыву стане лагічным завяршэннем прафінансаванага тэатральнага праекта. Тым не

менш фестываль будзем ладзіць і сёлета (ён пройдзе ў жніўні-верасні) з удзелам лепшых самадзейных тэатральных калектываў Беларусі.

Яўген Рагін:

— Гадоў дзесяць таму я сутыкнуўся ў вашым раёне вось з якой праблемай, якая тычыцца не толькі дзейнасці народнага тэатра. Маю на ўвазе цяжкую маладых спецыялістаў, у тым ліку і рэжысёраў. Як вырашаеце гэтае балючае для ўсіх пытанне?

кантрактам, даплачвае ім базавую велічыню.

Яўген Рагін:

— Якімі сёлетнімі вынікамі задаволены?

Іна Санчук:

— Вучні нашых школ мастацтваў паспелі паўдзельнічаць ва Усерасійскім адкрытым творчым конкурсе для дзяцей і дарослых “Пазітыў-2017”, што праходзіў у Маскве з 7 па 17 лютага. Нашы юныя мастакі даслалі свае работы і перамаглі. У намінацыі “Змешаная тэхніка” першае месца атрымала Алена Логіш, другое і трэцяе месцы ў намінацыі “Графіка” — Арына Чыкан і Кацярына Бусько — адпаведна. Гэта выхаванцы Карэліцкай ДШМ. Першае месца дасталося і вучню Мірскай дзіцячай школы мастацтваў Данілу Янкоўскаму. Ён стаў лепшым у дэкаратыўна-прыкладным мастацтве.

Яўген Рагін:

— Чым жыве сёлета Брагінскі гістарычны музей з карціннай галерэяй?

Надзея Мялешка:

— Завяршаем работу па наданні статусу нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці элементу вясельнага абраду “Вельца”. Абрад існаваў у Камарынскай зоне, нават у Брагіне мала хто пра яго ведае. Гаворка пра завяванне своеасаблівага абярэгавага букета (авёс, каліна, кветкі...) вакол прутка з трыма адгалінаваннямі. Абавязковы атрыбут любога вяселля, а пасля ўладкоўваўся на даху дома, дзе жылі маладыя...

Вельмі шмат планаў. Летас музей распачаў... тэатральны праект, вакол якога сабраліся каля пятнаццаці чалавек, што і гісторыю любяць, і тэатральнае мастацтва. У музейным холе паставілі спектакль пра каханне Лжэдзімітрыя і Марыны Мнішак. Паспрабавалі выехаць з тэатрызацыяй у вёску Тэльман, дзе ў парку з рэшткамі сцяны замка князёў Вішнявецкіх захаваліся камень кахання, побач з якім, паводле легенды, сустракаліся згаданыя асобы. Атрымалася: спектакль меў поспех. Лічу, што такая форма музейнай дзейнасці лепш даносіць да публікі факталагічны матэрыял. Сёлета рыхтуем працягнуць тэатрызацыю, заснаваную ў тым ліку і на фальклорным матэрыяле.

Яўген Рагін:

— Шчыра кажучы, не кожны дзень даводзіцца чуць пра такі крэатыў, даўно “Культура” Брагіншчыну не наведвала. А што настроі музейшчыкам псуе?

Надзея Мялешка:

— Тое, што некалькі гадоў запар з-за недахопу сродкаў не вядуцца работы па рамонце будынка былой крамы, дзе мяркуецца зрабіць яшчэ адну карцінную галерэю (хоцачца, каб выстаўляліся ўсе жывапісныя творы, што знаходзяцца ў нашых фондах, — каля 200 работ).

Яўген Рагін:

— І замест заканчэння. Банальная фраза: год новы — праблемы старыя (за рэдкім выключэннем). Работнікі культуры самаахварна з імі змагаюцца. Самаахварнасць увогуле — набытак абраных. Аднак гэта ніякім чынам не адбіваецца на росце заробкаў. Не ведаю, на якіх яшчэ кітах трымаецца свядомы свет, але адзін з іх — нацыянальная культура. А наш работнік культуры нагадвае мне гэткага пілігрыма, які паліць свой посах (больш няма чаго паліць), каб не самому сагрэцца, а сагрэць іншых.

Зроблена заяўка на ўключэнне ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей гульні "Яшчар" у Пастаўскім раёне.

Едзе на Пастаўшчыну, якая выцягнулася вакол цяпер яшчэ замураванай лядам ракі Галбяіца ("рака, якая цячэ па нізіне"), што згадваецца яшчэ ў прывілеі вялікага князя Вялікага Княства Літоўскага аж у 1414 годзе.

Азёры Гуцкае, Галбейскае, Пасёллак Варапаева, вёскі Галбея (Голбія), Вайцяхі, Гута — месца, дзе вырабляецца шкло. У Гуце-Голбіі (так раней называлася вёска) у 1913-м быў пабудаваны шклозавод. Цяпер гуцяне-гутнікі шкадуць аб нядаўнім закрыцці шклозавода — няма працы, колькасць вучняў сярэдняй школы змяншаецца, жыхароў — таксама (цяпер трохі больш 600). Нас суправаджаюць работнікі Цэнтра культуры і народнай творчасці Пастаўскага раёна — навуковы супрацоўнік Людміла Чатовіч і спецыяліст па фальклоры Святлана Марозава, якія падрыхтавалі заяўку з просьбай да Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны на ўключэнне **народнай гульні "Яшчар"** у дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь. Гоцкі сацыяльна-культурны цэнтр Варапаеўскага пасялковага савета размясціўся ў былым будынку шклозавода. Прасторны пакой на другім паверсе абсталяваны пад вясковую хату. Тут і збіраюцца ўдзельнікі фальклорнага гуртка, якім кіруе Тамара Маслоўская. У яго ўваходзіць моладзь вёсак Гута, Голбія, Белькі, Вайцяхі, Косаўшчына, Полава, Рагоўскія, пераважна вучні старэйшых класаў мясцовай школы.

На вечарынах гуртка добры тон задае інструментальны ансамбль сямі Пачкоўскіх з Гуты-Голбіі, лаўрэат абласных святаў-конкурсаў "Грай, гармонік!", удзельнік рэспубліканскіх канцэртаў. Таленавітая музычная

сям'я выкарыстоўвае двое дыятанічных цымбалаў, даўнейшую ліпаваю карыну, аздобленую бярозай, дудку, свістулькі, бубен, трашчоткі, вырабленыя рознымі мясцовымі майстрамі, дапрацаваныя і беражна захаваныя кіраўніком Аляксандрам Пачкоўскім. Самаробнымі інструментамі ўмела карыстаюцца яго жонка, пляменнік, унук і тры ўнучкі (усе Пачкоўскія і Вітко — сямейны ансамбль).

Рэй у вечарыне-гульні вядзе кіраўніца гуртка Тамара Валянцінаўна (1962 год нараджэння), якая пераняла ў

хустку "вянок". Затым да ўладара падземна-падводнага царства (як вызначаюць "статус" Яшчара) кожная з удзельніц падыходзіць, спяваючы: "Яшчар-панок, // Аддай вянок, // Што я пляла, // Як я цвіла, // Ручкі-ножкі мазоліла, // Свайго вяночка ня зносіла". Яшчар вяртае "згубленае" іх гаспадыням пастя таго, як яны выканаюць яго ўладны капрыз: станчыць, некага пацалаваць і гэтак далей (прывабнасць і поспех гульні ў многім залежыць ад асобы, знаходлівасці галоўнага героя — традыцыя прадугледжвае пэўныя імпрывізацыі).

выглядзе прыгожых цнатлівых дзяўчат. Вянок у фальклоры — гэта сімвал чысціні, згубіць яго — азначае стаць жанчынаю. Матэрыя прынясення падобных ахвяр шырока вядомы ў міфалогіі Кітая, Старажытнага Егіпта, майя... Цяпер даўні сэнс магічнага дзейства згубіўся, гульні выконвае эстэтычную функцыю, вяртае моладзь да традыцый продкаў, нацыянальных каштоўнасцей, што і прадугледжвае Канвенцыя UNESCO аб захаванні нематэрыяльнай культурнай спадчыны. Падобныя праяўленні, як адраджэнне гульні "Яш-

"Статус" Яшчара

Падчас народнай гульні "Яшчар" на Пастаўшчыне. / Фота аўтара

патомных гутнікаў мясцовую манеру правядзення старадаўняга ігрышча, якое праводзілася тут не толькі на Каляды, але і на Вялікдзень і на Купалле.

Пасярод пакоя на зэдліку сядзіць хлопек "Яшчар", апрануты ў вывернуты кажух, шапку-вушанку, падпярэзаны дзягай. Дзяўчаты з хусткамі на плячах водзяць вакол яго карагод, спяваючы: "Сядзіць сабе Яшчар, // Ёй нам, гэі! // На залатым крэсле, // На шчаслівым месце. // Яшчар зямлю точыць, // Жаніціся хочыць. // Бяры сабе панну, // Ці што ў чаравічках, // Ці што невялічка, // Ці што ў атласе, // У сінім паясе" (нямала пытанняў выклікае змест традыцыйнай песні ў сучаснага чалавека). Тэкст паўтараецца столькі разоў, колькі дзяўчат у коле.

Пастя кожнага выканання Яшчар забірае сабе чарговую

Як і ў іншых падобных ігрышчах, моладзевых вечарынах, выконваліся і іншыя забавы, танцы, песні.

Дракон-яшчар добра вядомы ва ўсходнеславянскім фальклоры. Усе мы ў дзяцінстве захапляліся казкамі, у якіх баілася пра волатаў, што змагаліся супраць трохгаловых змеяў. Гэты міфалагічны матэрыял трапіў і ў літаратуру ў выглядзе легенды пра святога Юрыя-Георгія, што перамог дракона-змея.

Гульні даўно зацікавіла навукоўцаў. У Расіі падобная гульня была вядома пад назвай "Яша". У рускіх дракон-яшчар трансфармаваўся ў імя чалавека. У гэтым сэнсе беларускія варыянты выглядаюць больш кансерватыўнымі, архаічнымі.

У тэксце песні праяўляюцца рэшткі ахвяравання духу падземнага царства ў

чар", неабходна падтрымліваць, ствараць умовы для іх захавання і развіцця. І ў сувязі з тым, што цяпер застаецца зусім мала аўтэнтчных носьбітаў культурных традыцый, патрэбна пашырыць дзейнасць па фіксацыі народнай спадчыны, яе ідэнтыфікацыі і інвентарызацыі, вяртанні ў сацыякультурную практыку.

Сустрэча з прыгожым спараджае ўспаміны, прабуджае думкі і пачуцці, што выліваецца ў дарожныя экспромты:

*Знайдзі падставы —
Махнуць у Паставы.
І без падставаў
Гасцюй у Паставах.
І паварочвай крута
На "Яшчара" ў Гуту.
Навек не забуду
Калядную Гуту.*

Алесь ЛОЗКА, загадчык аддзела традыцыйнай культуры Інстытута культуры Беларусі

старымі беларускімі словамі. Дарчы, толькі настаўнікі ды бацькі яшчэ памятаюць сэнс і значэнне такіх, здавалася б, нескладаных тэрмінаў, як "красёнцы", "пуня", "вырай", згаданых у вершы.

Аўтары праекта і супрацоўнікі Музея кнігі шчыра запрашаюць усіх зацікаўленых і неабякавых — бацькоў з дзецьмі, настаўнікаў і чытачоў — на чарговую сустрэчу, падчас якой будуць выкарыстаны элементы арт-тэрапіі. А сама праграма "Якуб Колас — за навуку!" з'яўляецца складнікам праекта Нацыянальнай бібліятэкі "У госці да кнігі", які шырока разглядае вынікі справы кнігадрукавання. А гэты асабліва сімвалічны ў год паўтысячагоддзя беларускага і ўсходнеславянскага кнігадрукавання.

Галіна СУША, супрацоўнік аддзела традыцыйнай культуры Інстытута культуры Беларусі

Асот: Як жа, я расту далей, ба-

3 "Куффа-радцы"

"Песня сэрца"

(Заканчэнне. Пачатак у № 7.)
Эпізод 3. "Сірацінка"
(Гучыць сумная мелодыя.)

Цётка (да Сірацінкі): Сірацінка спэзкі лье, Неба кожную лічыць. Сам бог сілу ёй пашле, Адвагі пазычыць. Як на камень ці на сталь Скоцяцца слязіны, Чыста спяляць: велькі жаль У слязе сіраціны.

Сірацінка: У кашульцы чорнай, зрэбнай. Тварык сплаканы, мурзаты; Ані бацькі, ані маткі; Дзядзька выгнаў з роднай хаты. На ўзмежку сядзіць, плача, Куды дзецца — знаць не знае; Гадок шосты пайшоў толькі... А тут ночка... страх... змяркае...

Цётка (падыймае Сірацінку і рухаецца да цэнтра сцэны): Устань з узмежка, не плач горка, Плянь у неба: зорка ясна, Што найдалей свеціць міла, — Твая гэта, твая ўласна. Вер: не згінеш, сірацінка, Беларуска дзяўчынка!

У нашым краю многа гэтак У людзі выйшла сірат-дзетак... Мы належым да народу, Што ад свету да заходу Кожны з гора ўтрое гнецца, Аднак гору не даецца.

Крыжам ляжа ў крыві ўласнай, А ўсе ж верыць зорцы яснай!!!
Эпізод 4. "Журавель і Чапля"

Цётка (Бярэ за ручку Сірацінку, другую падае Хлопчыку): А паслухайце, дзеткі, казку. (Гучыць вясёлая мелодыя.) Жылі сабе па абодвух канцах балота Журавель і Чапля. Стала ім надта маркотна жыць, і ўздумаў Журавель да Чаплі ў сваты ісці. Ціпяху, ліпяху, сем вярстоў па маху, цераз бор ды ў Чаплін двор.

Журавель: Як маешся, Чапля?
Чапля: Здароў, Журавель.
Журавель: Ці не пойдзеш, Чапля, за мяне замуж?
Чапля: А твае ногі доўгі, пер'е каротка, дужа ты брыдкі... Ідзі сабе, дзе быў!
(Журавель адышоў, а Чапля адумалася і пайшла назад.)

Чапля: Здароў, Журавель!
Журавель: Як маешся, Чапля?
Чапля: Вазьмі мяне замуж за сябе!
Журавель: Твая шыя доўгая, і сіня, і крывая, і сама ты гарбата; такой мне не патрэбна. (Чапля, апусціўшы галаву, папльпалася да сябе.)

Цётка: І папльпалася Чапля цераз бор назад у свой двор. Шкода стала Жураўлю, што не ўзяў Чаплю бедную, і зноў пайшоў ён тою самаю дарогаю, ціпяху, ліпяху, сем вярстоў па маху. Так цэлы век свой хадзілі яны адно да аднаго ў сваты, і так на абодвух канцах балота асталіся іх хаты.

Эпізод 5. "Гутарка Асота з Крапівой"
(Гучаць вясёлыя беларускія найгрышы.)

Цётка (падыходзіць разам з дзецьмі да плота, дзе сядзяць Асот і Крапіва): А тут, дзеткі, што расце пад плотам?
Дзеці: Крапіва з Асотам.
Крапіва: Што ты патыкаўся са мною?! Ці я табе раўня?! Нічога ты не робіш; ніхто цябе не знае, ветраеш недзе ў полі сярод аўсоў. Вось я так увахаюся: таго крапіва пацалуе, хто крапіву згатуе. Кожны крапіву знае, кожны спамінае, на кожным падворку расту я. Глядзь! Ужо аж да прызбаў падпаўзла!

Якуба Коласа, народнага паэта Беларусі, 135-годдзе з дня нараджэння якога адзначым акурат у Год навукі, мы ведаем не толькі як літаратара, але і як педагога, вучонага, акадэміка. І менавіта ад назвы Коласава верша ўзнікла ідэя пілотнай музейна-адукацыйнай праграмы "Якуб Колас — за навуку!"

Пілот пра навуку

статковая колькасць як твораў славуэтага пісьменніка і яго выданню навуковага характару, так і навукова-папулярнай літаратуры аб творчасці і жыцці Коласа.

Урэшце, знаёмства з літаратурнай спадчынай народнага паэта, вывучэнне роднай мовы, папулярныя дзейнасці Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі як арганізацыі, дзе захоўваюцца веды і спадчына (у тым ліку літаратурная), выхаванне кніжнай культуры, павышэнне цікавасці да працэсу чытання з'яўляецца асновай праграмы "Якуб Колас — за навуку!"

Праграма, якая складаецца з чатырох заняткаў, рэалізуецца пры непасрэдным удзеле Інстытута культуры Беларусі і пры падтрымцы выдвецкага дома "Молпрэс". Заняткі ж праводзяцца ў Музеі кнігі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

Тэматыка, насычанасць і інтэрактыўныя тэхналогіі

даюць магчымасць кожны раз актывізаваць увагу ўдзельнікаў праграмы і гасцей. На кожным занятку вырашаюцца свае канкрэтныя мэты і задачы, але ўсе чатыры звязаны адным ланцужком — імем і творамі Якуба Коласа, а таксама навуковымі метадамі аналізу, параўнання, назірання.

"Першы дзень навукі" — гэта назва першага з чатырох заняткаў, на якім прысутнічалі настаўнікі, бацькі і вучні Бараўлянскай сярэдняй школы № 2. Удзельнікі праекта пазнаёміліся з жыццёвым і творчым шляхам Якуба Коласа, прачыталі верш "За навуку", з цікавасцю параўналі школьнае жыццё на пачатку мінулага стагоддзя з сучасным, актыўна папоўнілі свой слоўнік выразамі і тэрмінамі

і тэрмінамі старымі беларускімі словамі. Дарчы, толькі настаўнікі ды бацькі яшчэ памятаюць сэнс і значэнне такіх, здавалася б, нескладаных тэрмінаў, як "красёнцы", "пуня", "вырай", згаданых у вершы. Аўтары праекта і супрацоўнікі Музея кнігі шчыра запрашаюць усіх зацікаўленых і неабякавых — бацькоў з дзецьмі, настаўнікаў і чытачоў — на чарговую сустрэчу, падчас якой будуць выкарыстаны элементы арт-тэрапіі. А сама праграма "Якуб Колас — за навуку!" з'яўляецца складнікам праекта Нацыянальнай бібліятэкі "У госці да кнігі", які шырока разглядае вынікі справы кнігадрукавання. А гэты асабліва сімвалічны ў год паўтысячагоддзя беларускага і ўсходнеславянскага кнігадрукавання.

Галіна СУША, супрацоўнік аддзела традыцыйнай культуры Інстытута культуры Беларусі

У фондах Нацыянальнай бібліятэкі захоўваецца да-

Асот: Як жа, я расту далей, ба-

Вяртаючыся да надрукаванага

Пазнаёміўшыся з дакладам дырэктара Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветнай работы Алега Хмялькова на выніковай калегіі Міністэрства культуры краіны, хачу падзяліцца ўласнымі думкамі. Тэмай даклада Алега Фёдаравіча, дарэчы, члена рэдакцыйнага савета "К", стала "Народная творчасць у сучасным аспекце дзейнасці клубных устаноў".

Алена ЛЯШКЕВІЧ /
Фота аўтара

перад тым, як канчаткова зачыніцца). Гэта магчыма для вяскоўцаў хоць некалькі разоў на год сабрацца ўсім разам, пагаманіць, магчыма, памірыцца тым, хто ў хату адно да аднаго з прычыны нейкай крыўды не пойдзе... Узгадалася некалькі такіх "сацыяльных дамоў" у розных абласцях. У 2014-м на Масленіцу трапіла ў вёску Выхадцы Лёзненскага раёна на Віцебшчыне. У Тлусты чацвер творчы калектыў з суседняй вёскі Барсеева з песнямі ідзе па Выхадцах, вешаючы кожнаму сустрэчанаму на шыю "калодку" (цукеркі і печыва, прымацаваныя на стужку) і запра-

манья імі не проста як нешта даўно аджылага, а як крыніцу патэтных сэнсаў і сакральных пачаткаў, значных для сучаснага чалавека. З мэтай забеспячэння пераемнасці творчых традыцый павінна стаць нормай стварэнне калектываў-спадарожнікаў, незалежна ад жанру і творчага накірунку". Сапраўды, без калектываў-спадарожнікаў ніякай пераемнасці не атрымаецца. Гарадскія аматары фальклору, запісаўшы песні і раз-

вучыўшы іх, усё роўна не сцягнуць новайца паўна-вартаснымі пераемнікам і традыцыю ўжо хача б таму, што выконваюць песні з розных мясцовасцяў і проста не могуць перадаць усіх нюансаў мясцовай спеўнай манеры. А дзеці, якія выраслі побач з бабулямі, якія гутараць у тым жа рэгістры, што старэйшыя выканальніцы, пяюць — могуць. Тое ж і з танцамі — у гарадскіх іншая пластыка, іншая "мова цела".

Алег Фёдаравіч працягвае: "Выбудаваная дзяржаў-

Танцавальная вечарына ў СДК вёскі Боркі Ганцавіцкага раёна і яго этнаграфічны куток.

Яшчэ крыху пра сучасны аспект клубных устаноў

Алег Хмялкоў згадвае шэраг праектаў, пра якія я не чытала і не чула. Сярод тых, што мяне асабліва зацікавілі, "Фестываль народных талентаў Магілёўшчыны", "Магілёўская лялька ў рэгіянальным строі", віцебскае абласное свята беларускага арнаменту "Вытокі сімвала", конкурс традыцыйнай свістулькі "Салавейка-2016" у Віцебску. Шкада, што ведаюць пра такую імпрэзу з большага работнікі культуры і, па выніках, — прысутныя на справаздачных пасяджэннях. А гэта ж атракцыя для турыстаў, і для навукоўцаў — магчыма сусрэцца з інфармантамі і намеціць шляхі для далейшага паглыбленага вывучэння! Упэўненая, што ва ўмовах адпаведнага піяру фестывалі займелі б шмат гасцей са сталіцы ды іншых абласцей. Таму хочацца звярнуцца да ўсіх крэатыўшчыкаў на месцах: не будзьце ў гэтым аспекце сціплымі, паведамляйце пра вашы планы, а потым — пра тое, як прайшлі мерапрыемствы, нам у "К", супрацоўнічайце з мясцовымі і цэнтральнымі СМІ!

З даклада Алега Фёдаравіча даведалася, што за 2016 г. на рэспубліцы закрылі 111 клубных устаноў. Лічба сумна ўражае. Хутчэй за ўсё, страцілі ўстанову культуры вёскі, дзе жывуць з большага людзі старэйшага веку, што бавяць зімовыя дні перад тэлевізарам, а летнія — у гародзе (пакуль здароўе дазваляе). А клуб ці бібліятэка — гэта ж месца сустрэчы, фактычна дом сацпаслуг (у які часам афіцыйна ператвараецца ўстанова культуры

шаючы адсвяткаваць разам у тым самым Доме сацыяльных паслуг, дзе вяскоўцы накрываюць агульны стол, ладзяць танцы...

У 2015-м падчас экспедыцыі Студэнцкага этнаграфічнага таварыства мы жылі ў вёсцы Боркі Ганцавіцкага раёна на Брэстчыне. Тады яшчэ ўстанова культуры дзейнічала як клуб. Пачала хварэць загадчыца Валянціна Шпакава, і, праведваючы бабуль улетку 2016-га, я даведалася, што сельскі дом культуры ўжо знаходзіцца ў статусе дома сацпаслуг. І вось з пачатку 2017-га Валянціна Майсееўна на пенсіі, а ўстанова культуры аптымізаваная. Рэчы з этнаграфічнага кутка перадалі ў раён. Добра, што прыдаліся — нават была канкурэнцыя між краязнаўчым музеем і Домам рамёстваў (абедзве ўстановы маюць вялікія этнаграфічныя калекцыі).

На Вялікідзень 2016-га ў Данілевічах Лельчыцкага раёна Гомельскай вобласці, прыехаўшы да "каменнай дзевачкі", у Дом сацпаслуг (як і варта было чакаць, эксклуб) зазірнула, адно каб пабачыць этнаграфічны куток. Памяшканне не ацяплялася, мясцовы гурт усю зіму з большага рэпетаваў па хатах.

Яшчэ Олег Хмялкоў зазначае: "Пры правядзенні мерапрыемстваў па папулярнасці традыцыйнай культуры звяртаць увагу не столькі на старанную "аўтэнтычную" рэканструкцыю, колькі на абуджэнне ў шырокіх колах насельніцтва жывой цікавасці і матывацыі да зразумення мінулага, успры-

мая палітыка па падтрымцы і развіцці народных рамёстваў з'яўляецца сваеасаблівым гарантам паспяховасці гэтай дзейнасці. Вялікая праца штогод праводзіцца клубнымі ўстановамі па актуалізацыі рамёстваў, па іх пераводзе ў сучасныя, даступныя і зразумелыя формы існавання ў грамадстве, аднаўленні іх здольнасцей да функцыянавання і самааднаўлення. Арганізуючы формы папулярнасці традыцыйных рамёстваў, мы арыентуем аўдыторыю на "жывое існаванне", вывучэнне культурных формаў, іх сацыяльных функцый". Тут хочацца адзначыць, што, на мой погляд, рамёствам пашанцавала больш, чым фальклору. Іх усё ж лягчэй пераняць, чым спеўную ці танцавальную манеру, хача не без складанасцяў. Больш рамесных фестываляў, конкурсаў і майстар-класаў, часта па асобных накірунках творчасці. Ну і "практычнай карысці" ад рамёстваў быццам бы больш: вынік матэрыяльны, сувеніры... Але без кантэксту, што ствараюць іншыя віды народнай творчасці, рамесныя вынабы застаюцца рэчамі ў сабе, пазбаўленымі ўласцівага ім даўней "культурнага асяродка", што, канешне, сумна. Таму хочацца, каб клубныя ўстановы падыходзілі да народнай творчасці ў працэсе сваёй дзейнасці комплексна, па магчымасці развівалі адначасова ўсе накірункі. І, паўтаруся, дзяліліся вынікамі сваёй творчасці на старонках СМІ, такім чынам папулярныя злучычы ўласныя набыткі!

ШВЕЦЫЯ, НАРВЕГІЯ, ФІНЛЯНДЫЯ

У працяг тэмы аб захаванні забудовы Паўночнага завулка ў Мінску, узятай Наталляй Гермацкай у "К" № 5, хачу падзяліцца назіраннямі аб ахове драўлянай архітэктуры ў Скандынавіі. Перад ад'ездам на вучобу ў Швецыю ў 2009 г. я працавала ў Музеі народнай архітэктуры і побыту пад Мінскам, па вяртанні планавала туды вярнуцца, таму да помнікаў архітэктуры прыглядалася пільна, каб скарыстаць скандынаўскія ідэі на радзіме. Шмат вандравала, часта абіраючы пункт прызначэння па прыкмеце наяўнасці там музея на вольным паветры. Дарэчы, найменне "скансэн" для музеяў такога кшталту выкарыстоўваецца з большага на постсавецкай прасторы. У Швецыі толькі адзін Скансэн — той самы першы ў свеце музей з помнікамі драўлянага дойлідства на вольным паветры ў Стакгольме. Хаця ў скандынаўскай навуковай літаратуры сустракаюцца версіі, што працы па перавозе будынкаў з сельскай мясцовасці першымі пачалі нарвежцы ў Осла.

Алена ЛЯШКЕВІЧ

Скансэн як досвед

Вёска ў горадзе

Бадай, самы распаўсюджаны тып скансэна паказвае сельскую забудову, як і родапачынальнік такіх музеяў у Стакгольме. На постсавецкай прасторы скансэны, што знаёмыя з рэканструяванай вёскай, часцей сустракаюцца за межамі вялікіх гарадоў. Вялікі скандынаўскі ж хутчэй знаходзіцца ў горадзе. Часам асобныя сельскія двары захоўваюць "in situ" (на месцы пабудовы). Апошні шлях аховы выкарыстоўваецца і для гарадской драўлянай архітэктуры: тады захоўваецца планіроўка дварыкаў, малыя архітэктурныя формы. Галоўнае, што кідаецца ў вочы ў скандынаўскіх музеях, — заможнасць сялян. Рэчы са срэбра, каляровая кафля, распісаныя кераміка, мэбля, сцены ў хатах... Да чаго ж непадобна да сучаснага "скандынаўскага дызайну" з яго натуральнай фактурай дрэва і пераважна белым колерам!

Рагі будынкаў з большага гладкія (бярвенне не выступае), стрэхі крытыя дахоўкай. Чарот на дахах бачыла толькі ў музеі пад шведскай Сігунан — там у скансэне дэманстравалі побыт XVIII, а не XIX стагоддзя. А калі ў стагольмскім скансэне пабачыла шпалеры на сценах, дык ледзь не заплакала, узгадаўшы, што беларускія сяляне і пасля Другой сусветнай яшчэ дзе-нідзе жылі з земляной падлогай.

Нават у "вясковых" скансэнах калі не палова, дык тра-

ціна будынкаў занята крамамі, кавярнямі, галерэямі, не кажучы ўжо пра "гарадскія". Пры скансэнах часта сустракаюцца запаркі, што прывабляюць наведвальнікаў з дзецьмі. Узгадалася, як у беларускім музеі для сучасных гарадскіх дзяцей нават конік быў экзотыкай. Таму ідэя гатовая для выкарыстання: нават экзатычных жывёл купляць не абавязкова.

Горад у горадзе

Бывае, што гарадскія будынкi перавозаць у скансэн і там аднаўляюць ці будуць нанова па абмерах. Тады сектар "Горад" узаўняе побыт населенага пункта, дзе знаходзіцца музей, на пэўны перыяд (часцей XIX — пачатак XX стагоддзя) У скансэнах на

постсавецкай прасторы часцей сустракаеш сектар "Мясцічка", што паказвае адаптацыю сельскіх будаўнічых прыёмаў да ўмоў абстрактнага невялікага гарадка.

Сектар "Горад" у нарвежскім народным музеі ў Осла паказвае экстэр'еры на пачатак XX стагоддзя, але ў інтэр'ерах можна пабачыць, як выглядалі кватэры на рвежцаў і ў даваенныя, і ў пасляваенныя дзесяцігоддзі, і нават даведацца, чым адрозніваецца сучаснае жылло імігрантаў ад дызайну, якому

Чытальная зала Бібліятэкі Кангрэса ЗША.

Лабараторыя для агульнага кніг у бібліятэцы штата Невада.

"Флашка" і прылада для праслухоўвання кніг.

Беларускія кнігі ў Бібліятэцы Кангрэса ЗША.

аддаюць перавагу карэнныя жыхары краіны. Настальгію нарвежскіх наведвальнікаў могуць выклікаць выстаўленыя пліты, краны, пральныя машыны ды іншыя прадметы побыту прамысловай вытворчасці розных гадоў выпуску. Натуральна, для стварэння экспазіцыі ўжываюцца самыя распаўсюджаныя ў свой час мадэлі. Эмоцыі старэйшых нарвежцаў мала адрозніваюцца ад назіраных мной у беларусаў падчас працы ў Музеі народнай архітэктуры і побыту пад Мінскам: людзі ўгадваюць, што

“ў нас вось гэта было і гэта... маці мая і бабуля карысталіся” — і неістотна, ідзе размова пра традыцыйную маслабойку ці куханны камбайн нарвежскай вытворчасці.

У шведскім Эрэбру скансэн завецца “Вадшопінг”, апелюючы да назвы рамана Елмара Бергмана “Сям’я Маркурэл у Вадшопінгу”, дзе пісьменнік натхняецца ўспамінамі дзяцінства, праведзенага ў Эрэбру. Прыём “хавання” сапраўднай назвы месца дзяляна характэрны для літаратуры тых часоў, варта ўгадаць Вончу Фларыяна Чарнышэвіча з “Надбярэзінцаў” ці шматлікія “павятовыя гарады

Н” рускіх класікаў. Скансэн у Эрэбру ўзнаўляе выгляд і атмосферу шведскага горада пачатку XX стагоддзя, хаця там ёсць і будынкі, перавезеныя з сельскай мясцовасці.

Нягледзячы на тое, што дамы не стаяць на сваіх першапачатковых месцах, некаторыя з іх жылыя, у большасці — сучасныя ды кніжныя крамы, галерэі. У сярэднім музеіфікаваныя пакояў столькі ж, колькі функцыянальных.

Агулам у Вадшопінгу акцэнт робіцца хутэй на гісторыю, чым на этнаграфію. У экспазіцыі музейных будынкаў можна паглядзець фрагменты экранізацыі рамана Елмара Бергмана, даведа-

цца пра аўтарку кулінарнай кнігі Кайсу Варг з ваколіц Эрэбру. Можна панюхаць розныя віды прыпраў, што выкарыстоўваліся ў яе час, і даведацца, што соль разглядалі адно як кансервант, не дадаючы штодзённа ў стравы. Адрозніваюцца асацыяцыі з нашымі малаўшанаванымі Вінцэнтам Завадскай, аўтаркай кнігі “Літоўская кухарка”, і Ганнай Цюндзвіцкай, што напісала бадай энцыклапедыю па дамаводства свайго часу “Літоўская гаспадыня”.

Экспазіцыю, прысвечаную ім, можна стварыць у любым беларускім музеі, а ў

якім драўляны шляхецкім маёнтку глядзелася б яна найбольш арганічна.

In situ
Не абавязкова дамы, што захоўваюцца на месцы пабудовы, музеіфікаваныя.

Напрыклад, у фінскім горадзе Раўма вялікі квартал драўлянай забудовы ахоўваецца UNESCO, але не мае статусу музея. Дама застаюцца жылымі, там месцяцца крамы і кавярні. Гаспадары некаторых будынкаў па сваім жаданні пакідаюць адзін ці некалькі пакояў такім жа, як яны былі ў пэўны перыяд часу, і тады гэтая частка дома выконвае музейныя функцыі.

Ахоўны статус UNESCO драўляная забудова Раўмы атрымала праз велічыню і добрую захаванасць: гэта самы вялікі драўляны гарадскі квартал у Фінляндыі, хаця ўвогуле старая драўляная архітэктура ў скандынаўскіх гарадах — з’ява нярэдка. Могуць мяняцца матэрыялы, з якіх зроблены вокны і

пакрыццё даху. Але пластыкавыя вокны будуць з імітацыяй старых рам з меншымі шкельцамі, а дахоўка — натуральнага колераў, а не кіслотных. Унутры будуць усе сучасныя выгоды, але экстэр’ер дома застаецца такім жа, як падчас пабудовы. Можна быць, выкарыстаюць не фарбу з медзі, здабытай у швед-

скай правінцыі Даларна, але падбярэць сучасную, што дакладна перадае “фірмовы” шведскі руды колер.

Драўляную забудову мае галоўная гандлёвая вуліца ў шведскім горадзе Сігтуна. І ніхто не імкнецца пабудаваць там нешта больш сучаснае.

■ ■ ■
Спрабуючы “прыкласці” скандынаўскі вопыт да мінскага Паўночнага завулка, адрозніваюцца сутыкаецца з цяжкасцямі.

Драўляная забудова скандынаўскіх гарадоў ці захоўвае свае першапачатковыя функцыі, ці “пераязджае” ў скансэн. І ў першым, і ў другім выпадку дамам забяспечана ўвага людзей: яны іх ашчадна рэстаўруюць, працягваюць там жыць ці гандляваць. Альбо ствараюцца новыя плыні людзей, што ідуць у музей. У Паўночным завулку не так: хаты без выгодаў, людзі адтуль з’язджаюць (але ёсць і ахвочыя застацца). Без музеіфікацыі будынкі проста спархаваюць з часам.

Можна зрабіць акцэнт на традыцыйных прыёмах будаўніцтва, што выкарыстоўваліся для сучасных на той час гарадскіх дамоў. Варта звярнуць увагу не толькі на побыт даўнейшых жыхароў Паўночнага завулка, а і на гісторыю раёна і ўсяго горада, магчыма, зрабіць экспазіцыю, прысвечаную развіццю чыгункі ў Мінску.

Бадай, галоўнае, што варта зразумець — падыход “няма будынкаў — няма праблемы” не панаяць, а, наадварот, крыніца праблем, галоўная з якіх — страта Мінскам свайго гістарычнага аблічча.

К

На здымках: 1. Музей Вадшопінг у Эрэбру, Швецыя; 2. Экспазіцыя музея Вадшопінг; 3. Музеіфікаваны пакой прыватнага дома ў Раўме, Фінляндыя; 4. Нарвежскі народны музей у Осла, Нарвегія; 5. Раўма, Фінляндыя; 6. Дэталь будынка ў сектары правінцыі Сэтэдал, Нарвежскі народны музей у Осла, Нарвегія; 7. Музей рамэстваў у Турку, Фінляндыя.

Прыгоды беларускіх бібліятэкараў за акіянам

ЗША

Дэлегацыя айчынных бібліятэкараў пабывала ў ЗША. Нататкі ад візіту — ад адной з яго ўдзельніц.

(Працяг. Пачатак у № 7.)

Мы наведалі Бібліятэку Кангрэса ЗША! Гэта сапраўдны храм кнігі! Фонд — 180 мільёнаў экзампляраў. Дарэчы, 25 тысяч з іх — дакументы, выдадзеныя ў Беларусі і пра Беларусь. Тры будынкі для абслугоўвання карыстальнікаў. 27 чытальных залаў. 3200 супрацоўнікаў. Аказваецца, адна з актуальных задач устаноў — пераход на каталагізацыю ў фармаце “Bibframe”, які заклікае прыйсці на замену фармату “Marc”. Па словах спецыялістаў, новы стандарт значна спрасціць увод даных аб электронных інфармацыйных рэсурсах. І яшчэ — пры бібліятэцы ёсць структурнае падраздзяленне, якое працуе з аўтарамі і вырашае пытанні аўтарскага права. Акрамя таго, бібліятэка Кангрэса мае цэлы комплекс праграм (ад гадавых

стажыровак, летніх тыднёвых курсаў да аднадзённых семінараў), якія дапамагаюць работнікам навуковых устаноў эфектыўна выкарыстоўваць бібліятэчныя рэсурсы ў выкладчыцкай дзейнасці. Вельмі цікавыя ідэі! Мы запрасілі дырэктара аддзела асветніцкай работы Лі Эн Потар прыняць удзел у міжнародным кангрэсе “500 гадоў беларускага кнігадрукавання”, які адбудзецца ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі 14 — 16 верасня 2017 года.

Частка II

Апошні дзень у Вашынгтоне выдаўся на дзіва цёплым ва ўсіх сэнсах гэтага слова. На тэрмометры +14, мноства ветлівых вачэй амерыканскіх спецыялістаў і пачуццё гонару за нашы беларускія бібліятэкі, якое наведвала мяне час ад часу. У бібліятэцы Дзярждэпартаменту ЗША мы пазнаёміліся з супрацоўнікамі праграмы “American Spaces”. Аказваецца, па ўсім свеце налічваецца каля 700 “Амерыканскіх куткоў”. Мае калегі Ларыса Лотыш, Вольга Якубовіч і Марыя Ляцяга распавялі пра работу беларускіх.

Разам з прадстаўнікамі Амерыканскай бібліятэчнай асацыяцыі мы абмяркоўвалі пытанні аўтарскага права. У Штатах адпаведны закон датуецца 1976 годам і, безумоўна, не адлюстроўвае ўсіх рэалій сённяшняга дня. Пры гэтым амерыканскія калегі не надта спадзяюцца на вырашэнне пытання ў бліжэйшы час. Уяўляецца, якое я адчувала задавальненне, калі распавядала

ім пра нашу новую рэдакцыю Закона аб аўтарскім праве і сумежных правах!

Мне здалася незвычайным тое, што праблемы, якія вырашае Амерыканская бібліятэчная асацыяцыя, выходзяць далёка за межы бібліятэчных. Да прыкладу, на зімовай канферэнцыі, дзе нам пашчасціла пабыць, была прынята рэзалюцыя, адзін з пунктаў якой тычыўся гвалту з выкарыстаннем агнястрэльнай зброі.

Напрыканцы дня мы сустрэліся з прадстаўнікамі Інстытута музейных і бібліятэчных паслуг — арганізацыі, якая ажыццяўляе фінансавую падтрымку розным праектам бібліятэк і музеяў. Вось тут давялося пазайздросціць. Летась бюджэт арганізацыі склаў 230 мільёнаў долараў. Штогод сюды паступае каля 1500 — 2000 заявак ад бібліятэк усіх відаў. Зразумела, усе яны праходзяць дваіны адбор. Але ў любым выпадку, гэта цудоўная магчымасць ажыццявіць цікавыя задумкі.

Штат Нявада сустрэў нас сонцам і марозцам. Для ама-

тараў горных пейзажаў тут — раздолле. Але ў першую чаргу мы на ўласныя вочы пераканаліся ў практычнай рэалізацыі грантаў і праграм, пра якія нам распавялі ў Вашынгтоне, у Інстытуце музейных і бібліятэчных паслуг, а таксама ў Бібліятэцы Кангрэса ЗША. Да прыкладу, бібліятэка (і архіў) штата (што-ці кшталту нашай абласной установы) выконвае мноства функцый, у тым ліку і не зусім звыклых для нас. Скажам, займаецца размеркаваннем фінансавых сродкаў, атрыманых па праграме бібліятэчнага развіцця з федэральнага бюджэту.

Шмат робіцца па абслугоўванні невідучых карыстальнікаў. Ёсць Нацыянальная праграма “Кнігі, якія размаўляюць”. Яе выкананне кур’еруе бібліятэка Кангрэса. Безліч аўдыякніг на спецыяльных флэшках: на корпусе шрыфтам Брайля пазначана інфармацыя пра кнігу. Спецыяльныя плэры для іх прайгравання чытачы атрымліваюць бясплатна. Калі ж карыстальнік жыве ў іншым населеным пункце штата, перасылка таксама

бясплатная (у адпаведнасці з праграмай, паштовыя расходы аплачвае спецыяльны фонд бібліятэкі Кангрэса). Для тых, хто любіць чытаць са свайго мабільнага прыстасавання, праграма прадугледзела распаўсюдку спецыяльнага дадатка. Гэтая электронная аўдыябібліятэка. У бібліятэцы і архіве штата Нявада ёсць лабараторыя для агучвання кніг. Карацей, маштабы гэтай работы ўражваюць. Яшчэ больш здзівіла колькасць супрацоўнікаў: у аддзеле па рабоце з невідучымі — 6 чалавек. А ўсяго ў бібліятэцы і архіве — 35 супрацоўнікаў. А аб’ём працы — велізарны: збор і захаванне дакументаў, алічбоўка фондаў, разгляд грантаў, размеркаванне сродкаў, павышэнне кваліфікацыі бібліятэкараў штата, архіўнае апісанне... Вось вам і аптымізацыя!

Марына ПШЫБЫТКА, загадчыца навукова-даследчага аддзела бібліятэчнага Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі

Працяг — у наступных нумарах “К”.

Ціму споўнілася восем гадоў. З днём нараджэння яго павіншавалі каўбоі. Уважлівы чытач, напэўна, зразумее, што дзея адбылася ў Мастоўскай раённай бібліятэцы. Час ужо конкурс абвешчана наступным разам тамтэйшыя бібліятэкары, каб зацікавіць юных чытачоў?!

Падчас сустрэчы з пагранічнікамі заставы "Сямёнаўка".

Свята роднай мовы ў Ганцавічах.

Майстар-клас па прыгатаванні святочных страваў ад Марыны Хроп у Глыбоцкім раёне.

Яўген РАГІН

Да Міжнароднага дня роднай мовы бібліятэкары **Ашмянскай** раённай бібліятэкі правялі ўрок-конкурс "Квітней, родная мова". У мерапрыемстве ўдзельнічалі вучні сярэдняй школы № 1 раённага цэнтру. Дарэчы, у згаданай установе дзейнічае выстава "Пад небам Купалы і Коласа". Адрэацыя абслугоўвання і інфармацыі аформіў яе да 135-годдзя з дня нараджэння класікаў. Бібліяграф установы Алена Гушча ўдакладняе: "Тут сабраны творы пісьменнікаў, матэрыялы, якія знаёмяць з жыццём Песняроў. Ёсць кніга, дзе купалаўскі верш "А хто там ідзе?" перакладзены на 82 мовы свету".

Загадчык адрэацыі бібліятэчнага маркетынгу **Ганцавіцкай** цэнтральнай раённай бібліятэкі імя Васілія Праскурава Таццяна Маляўка паведамляе пра Свята роднай мовы, на якое былі запрошаны вучні старэйшых класаў гарадскіх школ. Бібліятэка ладзіла мерапрыемства разам з гарадскім домам культуры. Сцэнарным стрыжнем стала творчасць Янкі Купалы, 135-годдзе якога мы будзем сёлета адзначаць.

У **Гродзенскім** абласным метадычным цэнтры народнай творчасці 2 сакавіка адкрыецца персанальная выстава работ гродзенскай мастачкі Лідзіі Шпектаравай "Пейзажы і кветкі". Будуць прэзентаваны 70 твораў жывапісу, напісаных цягам двух дзесяцігоддзяў.

А год член Рады Згуртавання беларусаў свету "Бацькаўшчына" Станіслаў Валодзька піша вершы. Прыхільнікі творчасці земляка сабраліся ў актавай зале **Астравецкай** дзіцячай школы мастацтваў. Пра гэту напісала метадыст адрэацыі бібліятэчнага маркетынгу **Астравецкай** раённай бібліятэкі Галіна Францкевіч.

Культурны цэнтр "Грунтоўня" паведамляе, што 25 лютага народны фальклорны калектыў "Бабіна лета" з вёскі **Аранчыцы Пружанскага** раёна наведае **Брэст**, каб выступіць у фармаце "Спеўны сход". Ёта азначае, што спяваць будуць не толькі бабулькі, але і ўсе ўдзельнікі мерапрыемства. Натуральна, такая інтэрактыўнасць не можа не паўплываць на пашырэнне арэалу распаўсюджвання традыцыйнай песеннай спадчыны. Прынамсі "Грунтоўня" на гэту вельмі спадзяецца.

Старшыня Студэнцкага этнаграфічнага таварыства і вядучая мерапрыемства Ганна Сілівончык паведамляе: "На "Спеўным сходзе" мы мяркуем прэзентаваць і вынікі экспедыцыі СЭТ "Пружаны — Кобрын-2016".

Пра дзень мовы, маслянага барана ды экспедыцыю

Добрачынная акцыя па перадачы кніг у сацыяльнай установе Гродзенскага раёна.

Урок-конкурс "Квітней, родная мова" у Ашмянках.

Нізка інфармацый прысвечана мерапрыемствам з нагоды Дня памяці воінаў-інтэрнацыяналістаў.

У чытальнай зале **Столінскай** раённай бібліятэкі прайшоў урок мужнасці "Рэха Афганскай вайны". Бібліятэкар адрэацыі абслугоўвання і інфармацыі Ірына Навумчык піша: "Намеснік старшыні раённай арганізацыі грамадскага аб'яднання **Беларускага саюза ветэранаў вайны ў Афганістане Уладзімір Карловіч** распавёў **старшакласнікам** пра службу на афганскай зямлі і баявыя аперацыі".

Бібліятэкар **Лішкаўскай** сельскай бібліятэкі **Берастаўскага** раёна Зоя Хлебнікова паведамляе пра сустрэчу воінаў-інтэрнацыяналістаў з пагранічнікамі заставы "Сямёнаўка".

"15 лютага ў **Ваўкавыскай** раённай дзіцячай бібліятэцы адбылася чарговая сустрэча вучняў сярэдняй школы № 3 з воінамі-інтэрнацыяналістамі і іх маці", — піша загадчык установы Маргарыта Нікіфарова.

Антываенны тыдзень памяці "Афганістан: ведаць, каб не паўтарылася" наладзілі супрацоўнікі **Бярэзінскай** раённай бібліятэкі. Мерапрыемствы прайшлі не толькі ў раённым цэнтры, распавядае загадчык адрэацыі маркетынгу ўстановы Тамара Круталевіч, але і ў аграгарадку **Паплавы**.

Нястомная Тамара Круталевіч паведамляе і пра новую форму прапаганды здаровага ладу жыцця сярод старшакласніц — гадзіны шчырасці, што ладзяцца, як падкрэслівае аўтар ліста, "на стыку публіцыстыкі, тэатральнага мастацтва і агітацыі". Тамара Круталевіч з'яўляецца аўтарам доўгатэрміновага праекта "Дзяўчыне ў эпоху рызык".

Чарговая нізка інфармацый ад вядучага метадыста **Віцебскага** аблас-

Падчас сустрэчы з паэтам Станіславам Валодзькам у Астравецкай дзіцячай школе мастацтваў.

нога метадычнага цэнтра народнай творчасці Андрэя Стручанкі.

У выставачнай зале АМЦНТ працуе выстава-продаж работ, аўтарамі якіх з'яўляюцца майстры дамоў і цэнтраў рамёстваў **Віцебшчыны**. Прэзентуюцца розныя тэхнікі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Упрыгожаннем выставы сталі карціны Уладзіміра Дунаевіча з **Віцебска**, выкананыя ў тэхніцы "ніткавы калаж".

Цэнтр прэзентуе элементы нематэрыяльнай культуры спадчыны вобласці. Мерапрыемства стала вынікам семінара для фальклорыстаў. Падрыхтаваны адпаведны каталог, які ўключыў восем элементаў, унесеныя ў

Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь. Сярод іх — гульня "Жаніцьба Цярэшкі" (**Лепельскі** раён), ажурнае ткацтва і масленічная абрадавая гульня "Пахаванне дзеда" (**Гарадоцкі** раён), тэхналогія выпечкі жытняга хлеба ў вёсцы **Дзеркаўшчына** і абрад "Насіць намётку" ў вёсцы **Папшычы (Глыбоцкі** раён), валянне валёнак (**Мёрскі** раён), маляванне дываном **Віцебскага Паазер'я** і тэхналогія прыгатавання страваў "Масляны баран" у вёсцы **Мацокова (Глыбоцкі** раён).

14 лютага на базе **Гарадоцкага** гарадскога дома культуры прайшла выніковая калегія галоўнага ўпраў-

лення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі **Віцебскага** аблвыканкама. Падчас мерапрыемства адбылася прэзентацыя дзейнасці клубаў нацыянальнай кухні.

На **Віцебшчыне** стартаваў традыцыйны абласны конкурс маладых выканаўцаў патрыятычнай песні. Занальныя адборачныя туры адбыліся ў **Лёзна** і **Расонах**. Фінальны этап і гала-канцэрт пройдзе 15 сакавіка ў **Оршы**. Усяго ў занальных турах бралі ўдзел больш за 70 выканаўцаў: салісты, дуэты і ансамблі. Падчас мерапрыемства праходзіў адбор удзельнікаў нацыянальнага конкурсу маладых выканаўцаў "Маладзечна-2017".

Намеснік дырэктара **Ашмянскай** дзіцячай школы мастацтваў Таццяна Печкур піша: "Музычную адукацыю ў нас атрымліваюць 426 вучняў, у тым ліку на сяле — 98. Іх колькасць пастаянна павялічваецца. Музыкальныя класы працуюць у аграгарадках **Мураваная Ашмянка, Жупраны, Навасёлкі, Кальчунь, у вёсках Гродзі, Цудзенішкі**. Многія выхаванцы — пастаянныя ўдзельнікі і пераможцы розных фестываляў і конкурсаў. Сёлета нашы выкладчыкі вырашылі стварыць конкурс для вясковых дзяцей, падзяліліся ідэяй з педагогамі ДШМ вобласці. Адгукнулася **Астравецкая** дзіцячая школа мастацтваў, якая таксама мае дзіцячыя класы на сяле. У выніку 16 лютага прайшоў І Рэгіянальны фестываль-конкурс для дзяцей сельскай мясцовасці "Вяселья ноткі" ў намінацыі "Вакал. Сольныя спевы". У конкурсе бралі ўдзел 42 вучні ад 8 да 14 гадоў".

3 **Чарэйскай** сельскай бібліятэкі (**Чашніцкі** раён) нагадваюць, што 28 мая спаўняецца 140 гадоў з дня нараджэння Оскара Венцаслава дэ Любіч-Мілаша. Будучы паэт нарадзіўся ў Чарэі, пераехаў у Парыж, стварыў уласную патэтычную сістэму, стаў суветна вядомым.

Галоўны бібліятэкар па арганізацыйна-маркетынгавай дзейнасці **Гродзенскага** раённага культурна-інфармацыйнага цэнтра Людміла Трубыч распавядае пра тое, што работнікі перасоўнай бібліятэкі перадалі ў Дом-інтэрнат для састарэлых і інвалідаў у вёсцы **Белыя Балоты** 40 кніг.

Кнігі для пажылых

Перадача кніг у Васілішкаўскі дом-інтэрнат.

Сёлета на **Гродзеншчыне** распачата добрачынная акцыя па фарміраванні спецыяльных бібліятэк для пажылых людзей, якія пражываюць у стацыянарных установах кругласутачнага знаходжання. Бібліятэкі гэтага складаюцца з мастацкіх кніг і перыядычных выданняў.

Супрацоўнікі Шчучынскай раённай бібліятэкі імя Цёткі таксама далучыліся да мерапрыемства, якое павінна разнастаіць духоўнае жыццё ветэранаў і інвалідаў.

І бібліятэкары, і чытачы арганізавалі збор літаратуры. Адабралі самыя лепшыя кнігі. Першая партыя раманаў, энцыклапедыяў, пазнаваўчых выданняў была перададзена ў Шчучынскі псіханеўралогічны дом-інтэрнат для састарэлых і інвалідаў, што знаходзіцца ў аграгарадку Ляшчанка. Потым кнігі даставілі ў Васілішкаўскі дом-інтэрнат. Сваю бібліятэчку займелі і ў адрэацыі кругласутачнага знаходжання для пажылых і інвалідаў тэрытарыяльнага цэнтра сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва ў гарадскім пасёлку Астрына.

Усяго цягам лютага ў дамы-інтэрнаты раёна перададзена каля 120 асобнікаў кніг.

Таццяна КРАСІНСКАЯ, метадыст Шчучынскай раённай бібліятэкі імя Цёткі

Мінскі след сям'і Аксакава

“Знайшліся”, — з палёгкай выдыхнуў Іван Якімавіч. Ён трымаў у руках папку з надпісам “С.С. Аксакаў”, якая захоўвалася ў Беларускам дзяржаўным архіве-музеі літаратуры і мастацтва. Нашы вочы запаліліся ціхай радасцю — які дзень мы шукалі гэтыя дакументы па архівах і бібліятэках! Тут былі сабраныя аўтабіяграфія, успаміны, спіс музычных твораў кампазітара, праўніка рускага пісьменніка Сяргея Цімафеевіча Аксакава. З глыбокім душэўным хваляваннем адкрывалі старонку за старонкай, зазіраючы ў гістарычныя імгненні сям'і нашчадкаў творцы. Нам здавалася, што адчуваем энергетыку аўтара, гаспадара гэтых радкоў. І было відаць, што да гэтага часу да іх мала хто дакранаўся. Мастак глыбока задумаўся і ціхенька папрасіў: “Прачытай успамін”. І проста ў музей, па вушы, як дзеці, захопленыя сваёй гульнёй, мы павольна занурваліся ў аксакаўскі свет — час перыяду жыцця кампазітара Сяргея Сяргеевіча Аксакава.

“Я, вядома, не памятаю свайго прадзеда — знакамітага рускага пісьменніка-класіка С.Ц. Аксакава, ён памёр у 1859 годзе, за 32 гады да майго нараджэння. Але яго светлы вобраз, не толькі як выдатнага пісьменніка, але і як чалавека, вядомага сваёй непадкупнай сумленнасцю, дабрывіні і любоўю да людзей, палымянага змагара за справядлівасць, простага і дэмакратычнага ў асабістым жыцці, — гэты вобраз заўсёды жыве ў нашай сям'і і служыць шляхаводнай зоркай для ўсіх яго нашчадкаў. Памятаю, калі мне было яшчэ 5-6 гадоў, мая бабулька-няня часта казалі мне: “Ты, Сярожанька, будзь заўсёды такім жа, як твой прадзед, — а ён за ўсё сваё жыццё не сказаў ніводнага слова няпраўды”. І гэтыя словы простага рускага чалавека на ўсё жыццё запалі ў маю душу”.

Спыніўшы чытанне, я на імгненне падняў галаву і ўважліва паглядзеў на скульптара. Ён сядзеў нерухома, падпёршы галаву, яго погляд блукаў дзесьці ў іншай прасторы. Пазней я зразумеў: скульптар асэнсоўваў чарговы праект, фантазія мастака ўжо працавала над устабленнем новай ідэі — помніка Аксакаву-пісьменніку. І яму было цікавым усё, што звязана з імем апошняга, калі мастакі вобраз узрушыў душу. Балазе абодва нарадзіліся і правялі дзяцінства на беразе маленькай рачулки з маляўнічымі берагамі, ведалі цану сялянскай працы, з любоўю ставіліся да людзей, сваёй Радзімы. Так, іх падзяляў пласт часу ў паўтара стагоддзя, але духоўныя каштоўнасці і творчасць аб'ядноўвалі. Так што Міско “прымерваўся” да сваёй будучыні — да творца. Мы папрасілі дазвол зняць копіі з гістарычных дакументаў для перадачы іх у музей Сяргея Цімафеевіча.

А праўнік яго, Сяргей Сяргеевіч, на працягу трынаццаці гадоў (з 1955-га па 1968-ы) жыў і працаваў у Мінску. Тут і пайшоў з жыцця, пахаваны на Усходніх могілках. Надмагілле (хіба ж гэта не містыка?) рабіў Іван Міско па просьбе

дачкі Аксакава Вольгі, з якой яны разам працавалі ў мастацкім музеі. Зрабіў і забыўся, як кажуць, — тады майстар яшчэ і не падазраваў, што шляхі сямейства Аксакава і беларускага скульптара зноў перасякуцца. Да таго ж з дакументаў даведаліся, што ў Мінску дасюль жывуць прамыя нашчадкі вядомай сям'і — Наталля, унучка Сяргея Сяргеевіча Аксакава, дачка Вольга са сваёй дачкой Воленкай. З імі мы пазнаёмліліся на наступны дзень пасля візіту ў архіў-музей, сяброўскія адносіны падтрымліваем і цяпер. Пра музейную зна-

ральна, паўстала ідэя-прапанова да мастака аб стварэнні помніка пісьменніку ў родным маёнтку апошняга — сённяшнім гісторыка-культурным цэнтрам “Надзеждзін” Белебееўскага раёна.

Але дзе музей, а дзе майстарня скульптара? Ды як праўдзівы творца, мастак не мог не пагадзіцца з цікавай прапановай, тым больш унутры ён быў гатовы да інтрыг творчага выпрабавання. І гэта нягледзячы на тое, што не былі ўзгодненыя ні фінансавыя пытанні, ні многія тэхнічныя-арганізацыйныя. Майстар ужо жыве ў новым аксакаў-

скага фонду, віцэ-прэзідэнт Міжнароднага фонду Славянскага пісьменства і культуры, сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў Расіі, дырэктар Аксакаўскага музея.

Наш Аксакаў

Шмат напісана пра Сяргея Цімафеевіча Аксакава, яго веліч, пісьменніцкі дар, чалавечнасць. А які наш Аксакаў? Чаму для правядзення свята кансалідуецца дзяржаўны, духоўны і грамадскія інстытуты Расіі і непасрэдна Башкартастану? Мяркую, перш за ўсё, Аксакаў — маральны, духоўны падмурак славян-

22 лютага споўнілася 85 гадоў народнаму мастаку Беларусі Івану Міско. Пра гісторыю стварэння яго знакамітых работ распавядзе кніга, якую пазэ Фёдар Баравы зараз піша пра Івана Якімавіча. Літаратар прапанаваў “К” пазнаёміць чытачоў з адным з яе раздзелаў, прысвечаным стварэнню Міско помніка рускаму пісьменніку Сяргею Аксакаву. Названы фрагмент мы прыводзім з некаторымі скарачэннямі.

Гісторыя аднаго помніка

Вольга Цітова (нашчадка Аксакава), Васіль Новак, Фёдар Баравы, Вячаслаў Аброшанка і Іван Міско каля помніка Сяргею Аксакаву. / Фота прадастаўлена аўтарам

Лабараторыя народнага мастака Івана Міско

ходку адразу паведамлілі кіраўніку Аксакаўскага фонду Міхаілу Чванаву праз нашых сяброў Алега Ісаева і Ірыну Саракавіч, якія ў той час працавалі ў аддзяленні Пасольства Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі ва Уфе (пры іх актыўнай дапамозе пасля і ствараўся помнік Сяргею Цімафеевічу Аксакаву). А літаральна праз пару тыдняў атрымалі запрашэнне паўдзельнічаць у XVIII Міжнародным Аксакаўскім свяце (19 — 21 верасня 2008-га).

На сустрэчу з Аксакавым

З аэрапорта Уфы па дарозе ў гасцініцу “Агідэль” мы любаваліся прыгажосцю вясельнага горада, падзеленага шырокай ракой на дзве часткі, чымсьці ён нагадваў наш Мінск. Наступным днём прайшоў урачысты вечар XVIII Міжнароднага Аксакаўскага свята ў Башкірскім дзяржаўным тэатры оперы і балета, дзе нас прыняў кіраўнік рэспублікі. На сустрэчы з прэзідэнтам Башкартастана Муртазой Рахімавым Іван Міско ўручыў архіўныя дакументы Сяргея Сяргеевіча Аксакава башкірскому боку, Аксакаўскаму. Нату-

скім праекце. Таму я ляцеў дадому нібыта з іншым чалавекам. Натхнёным, акрыялым душой і целам. І ні слова пра стомленасць, а яна была прыкметная ў час пералёту ва Уфу.

Дні сяброўства

Па запрашэнні Башкірскага аддзялення Міжнароднага фонду Славянскага пісьменства і культуры, Аксакаўскага фонду мы двойчы — у 2008 і 2012 гадах (а Іван Якімавіч яшчэ і ў 2010-м, на адкрыцці помніка) — паўдзельнічалі ў працы міжнародных Аксакаўскіх святаў. Для нас распрацавалі напружаную праграму. Пазездкі па мясцінах, звязаных з сям'ёй Аксакава, выступы перад школьнымі калектывамі, на заводах, у калгасах, студэнцкіх аўдыторыях. І самае галоўнае — шматлікія сустрэчы, знаёмствы з жыхарамі Башкірскага краю. Усё было арганізавана маштабна, выразна і душэўна. Так сустракаюцца блізкія людзі, сапраўдныя сябры. Безумоўна, за пультам знаходзіўся велічы таленавіты, валявы, глыбока закаханы ў свой твор дырыжор Міхаіл Андрэевіч Чванав — старшыня Аксакаў-

скіх і цюркскіх народаў, дзе гарантавана веравызнанне ўсім канфесіям. Шматлікія народнасці жывуць у адным сяле, суседнічаючы дварамі, падстаўляючы плячо суседу ў любым пытанні. Усмешка, павага, сардэчнасць, сяброўства — вось што сустрэнеш у кожным тутэйшым доме. Так прымалі і нас, беларусаў. І таму ўтварыўся круг выдатных сяброў з Башкартастану. Зносіны з імі дапамагалі мастаку больш глыбока зразумець вобраз пісьменніка, над стварэннем скульптурнага партрэта якога працавала яго прафесійная фантазія.

Пазней з гэтакімі ж адкрытымі сэрцамі мы сустракалі ў Мінску дэлегацыю з Башкартастана. А ў ёй сярод іншых — згаданы Міхаіл Чванав, чымі працавітасцю, талентам, неспакойнай душой, цудоўнымі арганізатарскімі здольнасцямі перадусім падтрымліваецца аксакаўскі рух. Ён не проста прадаўжальнік тых аксакаўскіх традыцый, — ён духоўная скарбонка спадчыны класіка, што не толькі асцярожна яе захоўвае, але і напаўняе новым зместам, дапамагае тым, хто імкнецца судакранацца з гэтым талентам. Завітай у Беларусь і

Вячаслаў Аброшанка, член аляксандраўскага фонду, глыбока сімпатычны, душэўны, просты, адораны кіраўнік — нешматслоўны, аналітык, настроены на перспектыву і, разам з тым, рамантык. Мы, выхаваныя савецкай сістэмай, маем “кулацкую” спадчыну, расстраляных за працавітасць продкаў, выгадаваны ў дзіцячых дамах. Вячаслаў, праостаючы з глыбіні роднай зямлі скрозь абломкі сістэмы, не толькі не страціў сябе, але стаў адным з прыкметных людзей у краіне.

За некалькі дзён мы максімальна пазнаёмлілі гэтых ды іншых сваіх сяброў з нашай Беларуссю. Пабывалі ў музеі Максіма Багдановіча, Хатыні, Мірскім замку, Белаважскай пушчы, нават атрымалася пераначаваць у саміх “Віс-кулях”, дзе было падпісана пагадненне аб спыненні існавання СССР. Правялі сустрэчу з творчымі саюзамі і дзяржаўнымі інстытутамі. А як цёпла і душэўна праходзілі нашы размовы ў майстарні-музеі Івана Міско! Думаецца, гасцям наша краіна спадабалася.

А праз месяц, па запрашэнні беларускага боку, прыехалі цікавыя і жаданыя госці з уфымскай Аксакаўскай гімназіі № 11 — дырэктар Насіма Ганеева, настаўніца французскай мовы і кіраўнік школьнага музея Ніна Міхайлава, вучні. (Яшчэ падчас міжнароднага Аксакаўскага свята мы пабывалі ва ўстанове, уразіліся разнастайнасцю цікавых і карысных праграм і пасябравалі з ёй. Тады ж праслухалі Аксакаўскі ўрок, які традыцыйна вядзе хтосьці са знакамітых гасцей, пазнаёмліліся з вучэбна-выхаваўчым працэсам.) І мы падрыхтавалі гасцям цікавыя сустрэчы, яны сутыкнуліся з беларускай культурай, традыцыямі, нацыянальнымі асаблівасцямі. Наведалі мой аўтарскі канцэрт у Палацы Рэспублікі, правялі майстар-клас (урок) у майстарні народнага мастака Івана Міско, паслухалі яго займальныя аповеды, пакаштвалі чай, згатаваны майстрам.

З такой жа шчырасцю прымалі і дэлегацыю — ад парламента Башкірыі, у складзе якой быў і мой сябар Валерый Лябедзькаў.

Наогул мая асаблівая ўдзячнасць аксакаўскай зямлі за знаёмства, магчымасць мець зносіны, слухаць і чытаць вершы з паэтам і драматургам Канстанцінам Скварцовым і лаўрэатам Аксакаўскай прэміі 2008 года Станіславам Куняевым. За кароткія святочныя дні мы, беларусы, здабылі дзясяткі сяброў — рускіх, татараў, башкіраў і прадстаўнікоў многіх іншых народнасцяў. Нам разам было цёпла, камфортна сустракацца, разумець адно аднаго, абменьвацца ўражаннямі, хацелася раскрыць душу, сэрца, абдымкі насустрач кожнаму Чалавеку. Тады па дарозе дадому мы працавалі: я пісаў гімн нашай садружнасці — Саюзнай дзяржаве Беларусі і Расіі (пасля яго паклаў на музыку народны артыст Беларусі Эдуард Ханок, а выканалі таксама народныя Ядвіга Паплаўская і Аляксандр Ціхановіч), а Іван Якімавіч канчаткова фармаваў

вобраз рускага пісьменніка, скрупулёзна абдумваючы праект помніка Аксакаву.

Адкрыццё

Досыць шмат арганізацыйных, а часам і камічных, пытанняў узнікала ў працэсе стварэння помніка. І адно з іх — дастаўка. Часу не было, помнік трэба было ўсталяваць да Аксакаўскага свята. Гіпсавую скульптуру распілавалі на дробныя элементы, загрузілі ў грузавік нашага прадпрыемства, дадалі звычайнага грузу, бульбы і перавезлі ў Казань на ліцейны завод. Перад зборкай адлітых з бронзы элементаў іх даставілі на месца, у родавы маёнтак Аксакава Надзеждзін. А майстар, Іван Якімавіч, некалькі разоў праязджаў цягніком па маршруце Мінск — Казань — Мінск: трэба было прапрацоўваць помнік у воску, а потым у бронзе... З аднаго боку, пераезды вымотвалі яго, усё ж такі дзявяты дзясятка, з другога — ён любавалася веліччу Расіі, менавіта ў гэтых родных і блізкіх сэрцу мясцінах, сярод добрых і светлых людзей, і натхняўся пісьменнік. Іван Якімавіч глядзеў на мітусліваю прыгажосць, наколькі дазваляла фантазія, вачыма Сяргея Цімафеевіча. Такім чынам ён больш даходзіў да яго душы, свядомасці, духоўнага свету. Так паступова па дробных рысках і праз вялізную працу ўласнай творчай энергіі выпяваў вобраз Аксакава.

Дарчы, вялікую дапамогу ў вырабе помніка аказала беларуская дыяспара горада Казані, у прыватнасці — Сяргей Мурадзенка. І, вядома, праект ажыццявіўся дзякуючы неацэннай падтрымцы адміністрацыі Белебееўскага раёна. І вось няпросты шлях стварэння пройдзены. У рамках XIX Міжнароднага Аксакаўскага свята 24 верасня 2010 года адбылося адкрыццё помніка Сяргею Аксакаву. Сімвалічна і важна было вымаўлена кімсьці з гасцей на адкрыцці: “Нарэшце гаспадар вярнуўся!” Гэта і была найвышэйшая адзнака для стваральніка.

Лаўрэат прэміі Саюзнай дзяржавы

А ў 2013 годзе народны мастак Беларусі Іван Міско стаў лаўрэатам прэміі Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва за цыкл скульптурных работ па касмічнай тэматыцы і стварэнне помніка Сяргею Аксакаву. Гэтай падзеі, дарчы, была прысвечана фотавыстава Івана Якімавіча. На здымках прыадчынілася душа творцы, маленькая часцінка яго шматграннага таленту.

Іван Якімавіч — унікальная з’ява ў нацыянальнай культуры і не толькі. Мне шанцавала на працягу многіх гадоў знаходзіцца побач з майстрам, судакранацца з яго духоўным светам і найвялікшым майстарствам. Захапляе яго энергія, скіраваная на стварэнне. Ён як паляўнічы перад пачаткам гону: вочы загарваюцца, рухі становяцца энергійнымі, рукі мастака пачынаюць самі выконваць мудрагелістыя рухі. Фантазія малюе вобразы. Творца жыве ў гэтыя хвіліны новым творам.

Фёдар БАРАВЫ, паэт

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."; "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."; "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст."; "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."; "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."; "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.".

Выставы:
■ Выстава **"Радзівілы: лёсы краіны і роду"** — да 16 красавіка.
■ Выстава **"Мемарыяльны пейзаж В.К. Бялыніцкага-Бірулі"** — да 14 сакавіка.

■ Выстава **"Віцебская школа гравюры"** — да 19 сакавіка.
■ Выстава **"Век Антона Бархаткова"** — да 12 сакавіка.
■ Выстава твораў Юліі Гайдуквай **"Замілаванне прстым"** — да 13 сакавіка.
■ Выстава твораў літоўскага мастака Раманаса Барысаваса **"Пазія руін"** — да 20 сакавіка.
■ Цыкл лекцый **"XX стагоддзе. Рэвалюцыі ў думках і мастацтве"** — кожную сераду а 19-й, Малая зала.

Філіялы музея
МУЗЕЙ "ДОМ ВАНКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:
■ **"Інтэр'еры шляхецкай сядзібы"**.
■ **"Жыццё і творчасць Валенція Ванковіча"**.
■ **"Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."**.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

■ Пастаянныя экспазіцыі.
■ Выставачны праект **"Вяселле Заходняга Палесся"** — да 30 красавіка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыі:
■ Абноўленая экспазіцыя **"Старажытная Беларусь"**.
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — XX стст.".

Выставы:
■ Выставачны праект **"Ад рымскага дынарыя да беларускага рубля"** — да 1 чэрвеня.

■ Выстава **"Гандаль Беларусі на шлях гісторыі"** — да 1 мая.
■ Выстава **"Уладзімір Мулявін. Спадчына вялікага маэстра"** — да 9 красавіка.

■ Інтэрактыўны выставачны праект **"Анатомія цуду"** — да 16 красавіка.

■ Казачныя вечарыны ў музеі — кожную суботу зімы а 17-й. **Філіялы музея**

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

■ Абноўленая экспазіцыя, прымеркаваная да 100-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі.

■ Выстава эксперыменту **"Музей навукі"** — да 31 сакавіка.
■ Выстава **"Савецкі плакат"** — да 26 сакавіка.
МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 12.

■ Пастаянныя экспазіцыі.
■ Выстава **"Шматвектарнасць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь"**.

■ Выстава **"Беларусь і Кітай: 25 гадоў паспяховага супрацоўніцтва"** — да 31 сакавіка.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыі:
■ "Геалогія і палеанталогія".
■ "Сезонныя змены".

■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".

■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".

■ "Выстава насякомаедных раслін".
г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а.
Тэл.: 237 46 94.

■ Выстава **"Шумлівая пярнатая вясёлка"** — да 13 сакавіка.

г. Мінск, вул. Казінца, 117 (будынак кінатэатра "Электрон").
Тэл.: +37529 123 60 53.

■ Выстава **"Сафары парк"** — да 1 верасня.

■ Выстава **"Птушкі ўзімку"** — да 12 сакавіка.

■ Выстава кветак **"Архідэі"** — да 10 сакавіка.

■ Атракцыён **"Стужкавы лабірынт"** — да 1 красавіка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ
г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".

■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў Х — XIX стст.".

■ "Беларуская музычная культура XX ст.".

■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст."

■ Выстава **"Гітары мінулай эпохі"** (з прыватнага збору калекцыянера Уладзіміра Мітраева) — да 24 сакавіка.

ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА
г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянныя экспазіцыі.
Майстар-класы:

■ **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.

■ Інтэрактыўныя музейныя заняткі **"Асновы акцёрскага майстэрства"** для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

■ Выстава антыкварных лялек Алы Таларковай **"Dolls forever"** — да 28 лютага.

■ Выстава акварэльнага жывапісу Ларысы Стрыжак і Наталлі Харольскай **"Мы любім кветкі..."** — з 4 да 26 сакавіка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО
г. Мінск, вул. Свядлова, 4.
Тэл.: 327 10 75.

Пастаянныя экспазіцыі.
■ Паказы ў рамках праекта **"KINOPORT"** — кожную суботу.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.
Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.

■ Пастаянныя экспазіцыі.
■ Фотапраект **"Зброя Перамогі"** — да 26 лютага.

■ Экспрэс-выстава **"Палітычная прапаганда ў Афганістане"** — да 6 сакавіка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, + 37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль
■ Пастаянныя экспазіцыі.
■ Выстава твораў Тацяны Осіпавай **"Фарбы вясны"** — да 16 сакавіка.

■ Выстава **"Тутэйшы дызайн. Простыя рэчы"** з калекцыі Беларускага саюза дызайнераў — да 2 красавіка.

■ Культурна-адукацыйны праект **"Тэатр ценяў у замку Радзівілаў"**. Пастановікі праводзяць 1 і 2 сакавіка па папярэдніх заяўках.

■ Дзіцячыя тэатралізаваныя экскурсіі з элементамі квэсту — з 28 сакавіка да 2 красавіка па папярэдніх заяўках.

■ Сектар **экскурсыйнай і інфармацыйнай дзейнасці**

■ Выстава **"Замалёўкі з натуры"** Ганны Сілівончык — да 8 сакавіка.

■ Выстава **"Ратуша"**

■ Пастаянныя экспазіцыі.
■ Анімацыйная праграма **"Немагчымае магчыма: на аўдыенцыі ў войта!"**.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР" г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.

Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянныя экспазіцыі.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:
■ **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.

■ Стацыянарная выстава **"У хвалях няспыннага руху: аўтамабільны шляхамі Коласа"** — да 30 верасня.

■ Экспазіцыя **"Склеп"** на сядзібе Якуба Коласа ў гаспадарчай пабудове.

■ Выстава фотаздымкаў і невядомых рэчаў Песняра **"Якуб Колас: вядомы і невядомы"** з фондаў музея — да 15 сакавіка.

■ Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.

■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам, для школьнікаў малодшага ўзросту.

■ Музейна-педагагічны праект **"Крокам у школу разам з Коласам"**.

■ Пешая экскурсія **"Мясцінамі Коласа ў Мінску"**.

Акцыі:
■ Літаратурна-музычная вечарына **"Вобраз мілы, поўны чараў..."** — 2 сакавіка. Пачатак а 18-й.

■ **"Самы лепшы дзень"** (дзень нараджэння ў музеі).

■ Віншаванне ад музея,

фотасесія "У дзень вяселля — у музей!"

■ Музейная творчая майстэрня. **ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыі:
■ Пастаянныя экспазіцыі **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.

■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"**

■ Персанальная выстава мастака Ары Юхані Хар'ю (Фінляндыя) **"Адлюстраванне"** — да 1 сакавіка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:
■ **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва"**.

■ Выстава твораў Кірылы Мельніка **"Адлюстраванне часу"** — да 5 сакавіка.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА
г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:
■ **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.

■ Выставачна-інтэрактыўны праект **"Сустрэча з майстрам"**.

■ Выстава **"Мінск Іосіфа Лангбарда"** — да 2 сакавіка.

■ **"Мінск губернскай. Шляхецкі побыт"**.

■ Выстава твораў Святаслава Федарэнкі **"Мая Беларусь. Летапіс эпохі"** — да 26 лютага.

■ Выстава жывапісу Рыгора Іванова **"Пад знакам святла"** — з 1 да 19 сакавіка.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША
г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:
■ **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.

■ **"Мінск сярод сяброў. Гарды-пабрацімы сталіцы Беларусі"**.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.

■ Пастаянныя экспазіцыі.
■ Выніковая выстава адкрытага нацыянальнага конкурсу фатаграфій дзікай прыроды **"Залатая рысь"** — да 28 лютага.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.
Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыі:
■ **"Копа часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

■ Выстава **"Мастацкія палотны "Мінскае палатно-Пакроў"** (мастацкія палотны, ручнікі, швейныя машыны).

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.

Адкрыццё новай экспазіцыі "Мінская конная чыгунка" — 3 сакавіка. Пачатак — у 15.30.

■ "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж" (пастаянныя экспазіцыі па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).

■ Віртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

АРТ-ГАСЦЁЎНЯ "ВЫСОКАЕ МЪСТА"
г. Мінск, вул. Герцэна, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

■ Арт-праект **"Апладненне"** — да 12 сакавіка.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.

■ Выстава **"Па слядах мамантаў"** — да 15 сакавіка.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Экспазіцыі:
■ **"Кульгавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).

■ **"Чырвоная гасцёўня"**.
■ **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.

■ **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).

■ **"Жылы інтэр'ер канца XIX — пачатку XX стст."**.

■ **"Свет прыроды"** (выставы "Загадкавыя фантазіі мора" і "Жывёльны свет Гомельшчыны", грот палаца).

■ **"Адкрытае захаванне археалагічнай калекцыі музея"**.

Выставы:
■ Выстава антыкварыяту з прыватнага збору Сяргея Пуціліна і фондаў музея — да 31 сакавіка.

■ Выстава **"Новыя паступленні ў музейны збор"** — да 12 сакавіка.

■ Выстава керамічных твораў Міхаіла Кляцкова — да 31 сакавіка.

■ Выстава **"Жэўжык, ёўнік і іншыя героі беларускіх казак, міфаў і легенд"** — да 9 красавіка.

Вежа палаца
Экспазіцыі:
■ **"Упадальнікі Гомельскага палаца Румянцавы і Паскевічы"**.

Выставы:
■ Выстава **"Норавы эпохі ў еўрапейскім рамане"** — да 5 сакавіка.

■ Міні-выстава да 85-годдзя мастака Раісы Алёшынай **"Кветкі, народжаныя ў агні"** — да 12 сакавіка.

■ Выстава **"Эпоха гігантаў: драпежнікі Гомельскага Пасожжа"** — да 26 сакавіка.

Паўночнае крыло палаца
Экспазіцыі:
■ **"Zooterra"**.

Выстава:
■ Выстава **экзатычных жывёл**.

Зімовы сад
■ **"Свет субтрапічных раслін і жывёл"**.

Вежа агляду.
■ **"Свет субтрапічных раслін і жывёл"**.

■ Інтэрактыўны праект для школьнікаў **"Вялікі музей для цікаўных сяброў"**.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

■ Пастаянныя ваенна-гістарычная экспазіцыя.

■ Пастаянныя выстава тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.

■ На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.

■ **"Музей крыміналістыкі"**.

■ Выстава **"Салдат заўсёды салдат"**.

■ Выстава **"Броня крепка"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

Пастаянныя экспазіцыі:
■ **"Прырода Лідчыны"**.

■ **"Сучаснае мастацтва краю"** (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).

Выставы:
■ Выстава **"Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мураховасі"**.

■ **"Вядзём пачатак мы ад Гедыміна..."**.

■ Мемарыяльны пакой **Валяціна Таўлая**.

■ Выстава са збору А.Фішбайна **"Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст."**.

■ Музейна-вобразная зала **"Хрушчоўка 60-х"**.

■ Выстава **"Вайны свяшчэнныя старонкі"**.

■ Выстава **"Надзейны шчыт краіны"**.

■ Выстава **"Падарожжа ў гарадскі**